

SOM RURALS

Revista de la pagesia i la ramaderia de Ponent

Els pagesos salven la fruita, però temen un futur eixut

Veus expertes: Josep M. Anglès, Matilde Eizaguirre, Carmen López, Ivan Estévez i David Solé.

Lupus, el gran tentacle de Forestalia.

Entrevista a Llorenç Ricou, Cap d'Agents Rurals a l'àrea regional de Lleida.

Destruïnt la calamarsa a cops de canonades.

Granges de porcs 'biosegures' per esquivar una pesta imparable.

Agricultura municipal, una cartera òrfena de competències.

Mineria a l'Aiguabarreig: la febre del carbó.

EQUIP

SOMRURALS

Consell de redacció:

Francesc Florensa
Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Coordinació i dept. comercial:

Francesc Florensa

Redacció:

Albert González
Miquel Andreu
Xavier Franch

Disseny gràfic:

Adrià Martí

Fotografia:

Albert González
Xavi Minguela

Correcció:

Roger Berengué

President:

Emili Farré

Imprimeix:

GRAFIX DIGITAL

Av. Mediterrània, 34 P. I. Golparc
25241 GOLMÉS (Lleida)

Dipòsit legal

L-717-2022

Edita:

Associació Cultural Garriguena
de Comunicacions
C/ Nou, 2 2n · 25400
LES BORGES BLANQUES
Telèfon: 973 14 24 20
sombgarrigues@sombgarrigues.cat

Amb el suport de:

 ACPC

Associació Catalana
de la Premsa Comarcal

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

2

SOMRURALS · Tardor 2023

SUMARI

VEUS EXPERTES

Escriuen Josep M. Anglès, Matilde Eizaguirre,
Carmen López, Ivan Estévez i David Solé.

Pàgines

7-11

REPORTATGE

La sequera ha marcat la campanya
de la fruita, que ha pogut salvar la
collita 'in extremis' gràcies
a les pluges.

Pàgines

12-19

REPORTATGE

Forestalia segueix amb la tramitació
d'una línia d'alta tensió de 148 km que
arrenca als Monegres d'Aragó i que
recorre el Segrià i les Garrigues.

Pàgines

22-25

ENTREVISTA

Llorenç Ricou és el cap regional dels
Agents Rurals de Lleida des de fa vint
anys i avalua la trajectòria del cos.

Pàgines

26-30

REPORTATGE

Analitzem els pros i contres
dels canons sònics i el iodur
de plata per pal·liar els efectes
de les pedregades.

Pàgines

35-39

PUNT DE VISTA

El laberint de panís de la
Granja Pifarré de l'Horta de
Lleida, un clàssic de l'estiu.

Pàgines

40-41

REPORTATGE

La pesta porcina africana s'atansa
a Catalunya i sols queda l'opció de
construir granges biosegures.

Pàgines

42-46

REPORTATGE

Malgrat haver-hi regidors i consellers
d'Agricultura, les seves competències
són molt limitades i sense cap marge
per a legislar.

Pàgines

50-52

NOTÍCIES

Resum de fets de l'actualitat
agroramadera dels últims tres mesos.

Pàgines

53-56

VINTAGE

La mineria als municipis de
l'Aiguabarreig va atreure milers de
persones i va generar una peculiar
manera de viure i treballar.

Pàgines

58-62

Canvi climàtic o l'afany de canviar el clima

El clima no pot canviar tan fàcilment. Han calgut dècades de consum massiu de combustibles fòssils i d'emissions de CO₂ per fer que la temperatura del planeta augmenti ara. Tot i això, persisteix la intenció, per a alguns inútil, d'inventar eines i mètodes que controlin els fenòmens meteorològics.

Els experts vaticinen que la temperatura augmentarà cada cop més en els pròxims anys. De fet, aquest darrer estiu ha estat el més càlid des que hi ha registres, segons el programa Copernicus de la UE. Això és l'escalfament global, una reacció climàtica del planeta després de dècades de consum massiu de combustibles fòssils i interrompudes emissions de CO₂ a l'atmosfera. Estem a punt d'entrar en un punt de no retorn i amb la previsible obligació d'adaptar-nos a una nova realitat. Paisatges i cultius de les nostres comarques canviaran aviat.

La humanitat, d'una forma indirecta, ha aconseguit canviar el clima del planeta. Però això no vol dir que disposi de mecanismes que d'una forma intencionada li permetin manipular i controlar el clima. De fet, durant molts anys s'han patentat eines i sistemes que es reivindiquen com a

capaces de posar el clima sota el nostre control. Diuen que els xinesos han inventat maneres de provocar precipitacions i es parla d'avions clandestins que poden arribar a aturar la pluja. Els científics asseguren que tot això no és cert. O almenys, no hi ha cap evidència científica al respecte. Com a molt, es parla que l'home disposa de maneres per pal·liar parcialment alguns fenòmens atmosfèrics, tot i que fins i tot en això hi ha dubtes. En aquest exemplar analitzem dos sistemes que s'han popularitzat per mitigar les calamarsades, sobretot sobre els cultius o en sectors industri-

als com l'automoció. Es tracta dels canons sònics, aparells que presumeixen de desfer el gel a cops de decibel, i el iodur de plata, un compost químic que dins les tempestes es reivindica com capaç de fer més petita la calamarsa.

Tant un com l'altre s'utilitzen poc a Catalunya, bàsicament per la manca d'ajudes de l'administració. A l'Aragó és on trobem més canons sònics i coets carregats de iodur de plata. Però en qualsevol cas, la comunitat científica garanteix que els dos sistemes són innocus. No són tòxics ni capaços de danyar el medi ambient. Fins i tot, els serveis

meteorològics oficials no garanteixen ni tan sols la seva eficàcia. Arribar a l'atmosfera, allà on es forma el gel, i destruir la calamarsa amb el soroll o injectant iodur de plata és una empresa que per a molts és impossible.

Els rumors d'una conspiració contra el nostre clima

solen aparèixer en moments en què la societat està patint situacions climàtiques adverses com l'actual. La sequera d'aquests darrers anys aireja les denúncies de presumptes intents d'empreses desconegudes que no volen aigua sobre les seves terres. Les avionetes que sobrevolen les nostres finques són acusades de ser les causants de la sequera extrema que estem patint.

Però insistim. El canvi climàtic és fruit de dècades d'activitat industrial desenfrenada, no d'un sol mecanisme. Atribuir-li aquesta capacitat seria donar-li massa importància.

El canvi climàtic és fruit de dècades d'activitat industrial desenfrenada

151a
Fira de Sant Josep

La Fira Catalana de la Maquinària Agrícola | Saló de l'Automòbil

16, 17, 18 i 19
de març de 2024 | La Fira Catalana de la Maquinària Agrícola
Saló de l'Automòbil

firade mollerussa

100% PRODUCTE DE PONENT

Pol. Ind. Els Castellots,
Les Borges Blanques

WWW.PREFABRICATSPUJOL.COM

L'equilibri
perfecte

Gaudir i
protegir

A la natura, els actes
incívics no hi caben.

Descobreix l'equilibri entre gaudir i
protegir a espaisnaturals.cat

SETMANA EUROPEA DE LA MOBILITAT

16-22 SETEMBRE 2023

Combina i mou-te!

LES BORGES BLANQUES

Diumenge 17 de setembre

Dia de la Bicicleta

De les Borges a l'ermita de Sant Salvador.
Inscripcions: 1 euro, recaptació del 6 al 13 setembre.

Dimarts 19 de setembre

Carpa RACC "Mou-te bé!"

A la Plaça U d'octubre amb l'alumnat de 3r, 4t, 5è i 6è dels dos col·legis de les Borges.

Presentació del Pla de Mobilitat i pacificació dels entorns dels centres educatius

Sala Maria Lois a les 8 tarda.

Dimecres 20 de setembre

Instal·lació de cinc bateries d'estacionament

Escola Joan XXIII, Col·legi Mare de Déu de Montserrat, Institut Josep Vallverdú, Passeig del Terrall i CAP de les Borges

Dissabte 23 de setembre

Taller d'excarceració a càrrec de Bombers; tallers de seguretat viària i mobilitat reduïda amb les Intrèpides; i "Compartir vehicle elèctric. L'experiència del Palau d'Anglesola".

A partir de les 11h a la Plaça U d'octubre.

Matins amb bici!

El **Club Ciclista Ateneu Garriguenc** organitza una sèrie de tallers i rutes per a nenes i nens (a partir de 1r) que es realitzaran durant diferents caps de setmana. Inscripcions per whatsapp: 625758316 (Carles) i 625515282 (Joan Albert).

Vine a l'escola i fes salut!

Caminant, amb patinet o amb bici, l'**Escola Joan XXIII** i el **Col·legi Mare de Déu de Montserrat** animen les famílies a participar de la Setmana Europea de la Mobilitat Sostenible.

Ajuntament de
les Borges Blanques

Eficiència Energètica

**Generalitat
de Catalunya**

sempre
endavant

territori.gencat.cat/setmana-mobilitat #Mobilitat2023

Els pilars de la terra

La comoditat de l'oblit ha jubilat uns protagonistes de la transició del carro de trabuc al tractor amb aire condicionat, padrins i padrines dels pobles de les Garrigues, gent del camp, més pagesos que la terra, els indispensables puntals que conformen el nostre patrimoni estructural.

Josep M. Anglès Farrerons
 Director del Museu de Cal Pauet de les Borges
 Blanques i enginyer agrícola

La memòria mai no es rendeix i no vol que oblidem els vells contraforts de la nostra història més propera. La comoditat de l'oblit ha jubilat uns protagonistes de la transició del carro de trabuc al tractor amb aire condicionat, padrins i padrines dels pobles de les Garrigues, gent del camp, més pagesos que la terra, els indispensables puntals que conformen el nostre patrimoni estructural. Per aquest motiu, he pres el títol del llibre de Ken Follett, en el qual evoca la construcció d'una gran catedral. En deien "els vells de la casa", generacions amb raonament i experiència a qui de joves ajudàvem a esquellar ametlles, a cultivar l'hort, a fer sabó, a adobar les olives, a fer les orelletes, a preparar la tupina, fins i tot a espantar estornells. **Sense gaire lletra foren l'ànima de la majoria de cooperatives, de les xarxes de reg... els necessaris mestres d'obres en la conversió del pagès a empresari.**

S'ha d'aprendre fins i tot de l'adversari, i així ho van fer del feréstec entorn garriguenc, del constant perill d'accidents, de malalties, de la sequera i de tantes coses més. Això va concebre el motlle del seu caràcter, sec, estalviador i potser massa prudent. Crec maliciosament, però, que la molta

activitat de què presumien alguns era una excusa per no arriscar-se a implantar noves tècniques i nous conreus. **Recordo de marrec un home que venia a casa a comprar el fem de l'estable de la mula i que sempre es queixava: "Em mato a treballar tot l'any per-**

què el buidasacs s'endugui mitja collita!" Evidentment no podia aturar aquest mal vent, però sí canviar de conreu.

Malgrat totes les explicacions possibles, hi ha co-

● FOTO: David Pérez.

ses que els vells mai no entendrien, per exemple menjar productes fora de temps portats des de milers de quilòmetres com si aquí no tinguéssim fruites i verdures de cada estació. Tampoc no els quadraria gaire aquestes exquisides prohibicions fitosanitàries contra les plagues i malalties dels nostres conreus... i que potser no es fili tan prim amb el control dels productes agraris que importen les cadenes de distribució.

Estem ben escarmentats i tenim poca fe en els auguris econòmics farcits d'utopies, de mercantilismes i de projectes capritxosos... vinguin d'on vinguin. Per això, almenys jo, fa temps que he deixat que es perdin dins del calaix de les postals i les factures.

Deia un pensador que les petjades d'ahir són els motlles per a l'endemà. Malgrat els patiments sota el bat de sol garriguenc, la sequera i tenir la boira com abríc, la duresa de les Garrigues fou una bona mestra per a homes i dones que van superar les adversitats. Sense saber-ho, plantaven el primer tram dels pilars de la nostra comarca.

Hi ha coses que els vells mai no entendrien, com menjar productes fora de temporada

Són els cucs del filferro una amenaça real per al panís?

Tradicionalment, s'ha donat per fet que aquesta plaga suposa importants pèrdues en els cultius de panís. Tot i això, falten estudis sobre la incidència en els camps, sobre els tractaments de sòl i sobre les espècies més abundants per poder determinar l'impacte real i per aconseguir aplicar el tractament adequat.

Matilde Eizaguirre i Carmen López

Investigadores de la Universitat de Lleida,
Agrotecnio Center

Si fem aquesta pregunta als pagesos, tècnics assessors o tècnics d'empresa molts contestaran categòricament que sí, i més ara que s'han prohibit productes fitosanitaris per aplicar a terra o a la llavor que es consideraven molt efectius contra els cucs de sòl. Aquesta preocupació per l'atac dels cucs del sòl ve de lluny, però sembla que ha augmentat en els darrers anys, potser perquè l'extensió del cultiu del panís transgènic ha comportat el descens dels danys deguts a barrinadors i els pagesos s'han centrat en el problema següent en importància o freqüència en panís com són els cucs del sòl i més concretament, els cucs de filferro.

El més curiós és que aquesta preocupació augmentada no està basada en dades reals: no es coneix l'efecte real (en disminució de collita o percentatge de plantes mortes) dels cucs del sòl camp per camp o en una zona concreta. Es dona per admès que si l'atac per cucs del terra no supera el 15-20% de plantes mortes el rendiment final no es veurà afectat, però no es tenen dades reals del percentatge de plantes mortes en un camp determinat. Malgrat això, no hi ha pràcticament cap productor que sembri panís sense fer un tractament de sòl. D'altra banda, com ja s'ha esmentat, hi

ha la creença que els productes utilitzats anteriorment eren més eficaços que els actualment permesos i evitaven els danys dels cucs del sòl. De nou es pot fer una objecció: hi ha dades reals

que confirmen aquesta asseveració? Els problemes de cucs del filferro venen de lluny, però què se'n coneix? Val a dir que no s'ha avançat gaire en el coneixement d'aquests. Per exemple, quan es parla de les espècies més abundants al nostre entorn, se segueix parlant d'*Agriotes lineatus*, *A. obscurus* o *A. sputator*, i tanmateix, estudis fets a França i recentment a la Universitat de Lleida i Agrotecnio indiquen que l'espècie més abundant al nostre entorn és *A. sordidus*. **El coneixement de l'espècie majoritària en una zona, que pot dependre del tipus de sòl en què se sembri el cultiu, no és fútil, ja que els danys que faci poden dependre de la biologia de l'espècie present.** Per exemple, el desenvolupament larvari d'*A. Lineatus* dura diversos anys i les seves larves poden fer danys durant 2 o 3 anys consecutius a sèmbrs primerenques i sèmbrs més tardanes, mentre que *A. sordidus* completa el desenvolupament larvari només en un any o any i mig, el que implica que al principi d'estiu les larves hauran passat a l'estat de pupa i ja no atacaran el panís. Com a conseqüència, les sèmbrs primerenques serien més atacades per aquesta espècie que les tardanes. Se sap que després d'alguns cultius, com l'alfals, la incidència d'atacs de cucs de filferro pot ser més elevada i, davant d'aquest fet, alguns experts en el control de cucs de filferro en panís indiquen que la millor (o única) solució per contenir el mal d'aquesta plaga és la rotació de cultius, evitant sembrar panís darrere alfals. Per avançar en el control dels cucs del sòl al cultiu del panís caldria millorar el coneixement dels aspectes considerats anteriorment responen a les preguntes següents:

Quina és la incidència real de l'atac dels cucs de sòl en un camp?

Per determinar-ho s'hauria de fer a cada camp de panís d'història conegut (data de sembra,

Conèixer l'espècie majoritària no és fútil. Els danys que faci poden canviar

cultiu anterior, historial del camp, tipus de sòl...) el seguiment de plantes mortes durant 2 o 3 anys. Es determinaria l'atac real definint diversos transsectes-línies de 100 plantes a di-

ferents punts del camp, en les quals es comptaria el nombre de plantes mortes en cada línia 2 o 3 vegades fins que el panís arribés a 6-8 fulles. Això suposaria menys d'una hora per cada recompte a cada camp.

Els pagesos, tècnics i administració haurien de treballar conjuntament

Són eficaços els tractaments de sòl o se'n pot prescindir estalviant diners i contaminació dels sòls i altres efectes secundaris?

Per aclarir aquest punt podria comparar-se durant 2 o 3 anys l'atac en diferents camps on una part del camp es deixi sense tractar i a la resta s'apliqui el tractament habitual. Com al cas anterior, s'hauria de comparar el percentatge de plantes mortes en diversos transsectes de 100 plantes de la part amb el tractament habitual i en altres transsectes de la part no tractada, des de l'emergència fins que el panís tingués 6-8 fulles. Als camps als quals es fes aquest

mostreig comparatiu no caldria fer el mostreig d'incidència del paràgraf anterior.

Quines espècies són les majoritàries en un entorn i com afecten els diferents tipus de sembra?

Per conèixer-les, cal recollir cucs de les avaluacions anteriors i dirigir-se al servei de sanitat vegetal per intentar identificar-les. **Quan l'atac és recent i la planta afectada presenta el primer símptoma d'atac, pansiment acusat, és fàcil trobar el cuc causant de l'atac a prop de la planta a pocs centímetres de profunditat.**

Si aquests mostrejos que indico es portessin a terme, pels mateixos pagesos o els tècnics assessors, cada any en diversos camps de diferents dates de sembra, la recollida de totes les dades de forma homogènia permetria comptar amb una base de dades que mostraria l'estat real de l'atac per cucs de filferro i prendre decisions d'una manera molt més fonamentada i d'acord amb el maneig integrat del cultiu. **Per tant, la determinació de la importància real de l'atac en panís dels cucs de filferro implicaria els pagesos, tècnics i administració que haurien de treballar conjuntament per aconseguir aplicar només els tractaments realment necessaris.**

◆ FOTO: Carmen López/Extensius.cat

Incendis, paisatge i la nova PAC

L'estat de la vegetació forestal, els incendis cada vegada més intensos i la nova PAC ens empenyen a afrontar reptes de planificació, gestió del territori i prevenció d'incendis. Sabrem treballar plegats els diferents actors implicats?

Ivan Estévez i David Solé

Caporal del GRAF i fomador en incendis forestals de l'ISPC; Bomber 1a del GRAF

Deixant enrere els anys 90 i si fem un repàs ràpid als últims 20 anys d'incendis forestals a casa nostra, Garrigues i Segrià sud, hem tingut episodis d'incendis importants.

Són remarcables incendis com el de la Granja d'Escarp el 2003, que va registrar velocitats de propagació mitjanes d'1,3 km/h i va ser capaç de cremar 1500 ha amb menys de 3 hores. O el de Margalef, impactant a Bellaguarda el 2005 amb llançaments de focus secundaris molt importants i generant situacions de risc per als bombers.

El 2019 vam viure un altre salt de comportament a les nostres comarques amb l'impacte de l'incendi de la Ribera d'Ebre, que destaca per velocitats propagació de 4 km/h i per un episodi meteorològic extrem. Val a dir que **el comportament d'incendi (velocitat, intensitat, focus secundaris o salts de foc...) són dades objectives, que ens interessin tant o més que les dimensions de la superfície cremada a l'hora**

d'analitzar incendis i extreure'n lliçons.

Pel que fa a aquest 2023, ha estat marcat pel fort risc d'incendi fora del període habitual estival. **Tot fa indicar que anem cap a una "desestacionalització" més marcada dels períodes de risc d'incendi, augmentant la recurrència d'incendis fora de l'estiu.** Hem tingut una forta activitat d'incendis entre el febrer i el maig en moltes zones de Catalunya, també a Ponent, on hem de destacar amb majúscules l'incendi de la Granja d'Escarp, que va amenaçar també el massís d'Almatret seriosament.

Però **la Granja 2023 s'ha fet un lloc a nivell internacional pel que fa a velocitats màximes de propagació registrades, que van assolir valors és de fins a 17 km/h.** Un comportament molt extrem que fa saltar llimdars a nivell de seguretat dels intervinents. La feina de planificació estratègica de la zona, on ja es preveia la possibilitat d'un incendi gran en un episodi de ponentada, va ajudar a centrar esforços en els eixos de confinament per evitar el salt a Tossals d'Almatret.

D'aquí en podem extreure la importància de la planificació i gestió del territori i evitar així tenir incendis fora de capacitat d'extinció.

◆ Columna convectiva tombada pel vent fort de ponent en l'incendi de la Granja d'Escarp, l'abril de 2023.

◆ Erosió provocada per les pluges després de l'incendi a la Granja d'Escarp, cosa que dificulta la regeneració de la zona per la pèrdua de sòl i del banc de llavors.

Però com tenim el territori? Incendis com el de la Ribera d'Ebre no s'haurien pogut donar en èpoques pretèrites en què el mosaic agroforestal era ben viu. Però més enllà de l'abandonament de terres, tema del qual s'ha parlat extensament, **val la pena posar el focus també en quin és l'estat de les nostres zones forestals.**

En són un exemple, els rodals de boscos de Pinassa (*Pinus nigra* o pi carracer) de Garrigues i Urgell, que estan patint les conseqüències del canvi climàtic. Es tracta d'una espècie de pi que necessita més pluviometria i temperatures més suaus que el pi blanc, el més comú a la zona. A més, és una espècie poc adaptada als incendis d'alta

intensitat com els que podem tenir. Similar és el cas dels pocs reductes de pi roig *Pinus sylvestris* de les nostres contrades. Per tant, podem esperar una progressiva desaparició d'aquestes espècies arbrades a casa nostra amb la pèrdua de biodiversitat associada. Cal

tenir en compte que no només la disminució de pluviometria afecta la vegetació sinó que l'augment de temperatura mitjana i baixes humitats augmenta les necessitats hídriques de la vegeta-

ció forestal a causa del consum per evapotranspiració que realitzen.

Pel que fa a la regeneració postincendi, en algunes zones forestals cremades dins al Segrià de l'incendi de la Ribera del 2019, s'està observant que en orientacions sud o sud-oest difícilment hi tindrem arbrat, quedant com matollars més o menys densos que també tenen el seu paper dins l'ecosistema. També l'erosió de les pluges torrencials afecta la regeneració.

Per últim, i no menys important, no podem oblidar que les zones agrícoles del nostre paisatge són clau també en matèria d'incendis, ja sigui per evitar la continuïtat forestal o per garantir la seguretat dels bombers. En aquest sentit, les noves "propostes" de la PAC (Política Agrària Comuna UE) promouen les cobertes vegetals enfront de les terres llaurades. Més enllà dels beneficis o no per als cultius, **la nova PAC pot comportar que en períodes secs tinguem la superfície de les finques amb vegetació disponible per propagar l'incendi i menys zones segures on ubicar els recursos d'extinció.**

Per tant, tenim al davant un repte per adaptar aquests canvis al nostre entorn mediterrani que crema i implantar la nova PAC en la mesura i detall necessaris en cada zona del territori, sense que el perjudicat acabi sent l'agricultor que és qui ens manté el paisatge que tenim.

**A l'incendi de la
Graja d'Escarp es va
assolir una màxima de
propagació de 17 km/h**

◆ Una treballadora manipula nectarines a la planta de recepció de la Cooperativa de Sant Isidre de les Borges Blanques.

Els pagesos salven la fruita, però temen un futur eixut

La sequera va fer caure estrepitosament les reserves d'aigua a la primavera i tots els regadius van quedar afectats, sobretot el canal d'Urgell, que va tancar completament l'aixeta. Sols les pluges excepcionals de juny i juliol van salvar una campanya que es donava per perduda. La collita ha davallat lleugerament, però la principal preocupació són les futures campanyes de reg. El paisatge de Ponent pot canviar a causa d'unes restriccions cròniques d'aigua.

ALBERT GONZÁLEZ · Text i fotografia

Els productors de fruita dolça de les comarques del pla de Lleida **han acabat salvant una collita que a la primavera es donava gairebé tota per perduda, sobretot a la zona irrigable del Canal d'Urgell.** La sequera, que feia témer fins i tot per la supervivència dels arbres, ha acabat per reduir aquesta campanya parcialment els quilos de fruita i el seu calibratge. Un escenari final que, malgrat no ser bo, molts pagesos haurien firmat amb els ulls tancats durant els mesos d'abril i maig, quan les reserves d'aigua als embassaments estaven sota mínims.

La sequera ha marcat el ritme de la collita d'aquest any i l'ha deixat entre un 15 i un 20% per sota de la seva producció màxima, segons les primeres estimacions de l'Associació Empresarial de Fruita de Catalunya (Afrucat). La manca generalitzada d'aigua i el tancament dels canals d'Urgell i Se-

garra-Garrigues van provocar un aclariment massiu en flor i fruit per minimitzar les necessitats d'aigua dels arbres. Això va fer que la càrrega de fruits fos menor per a l'arbre i que

els seus fruits creixessin més. A això, s'hi van afegir alguns episodis meteorològics puntuals, com les pedregades del 7 de maig (que van afectar unes 300 hectàrees entre el Segrià i la Noguera) i algunes més durant el juliol.

A l'espera dels resultats definitius, que es faran públics a finals d'any, la previsió de collita de poma a Catalunya per al 2023 és de 266.110 tones, una xifra semblant a la mitjana dels darrers cinc anys (-1%) i un 22% superior a la de 2022 (en què les gelades ho van malmetre pràcticament tot). **A la plana Lleida es colliran fins a 175.960 tones de pomes (un -2% per sota de la mitjana).** Les pomes Golden, Gala i Fuji, les varietats amb la producció més elevada de Ponent, sofreixen una reducció d'entre el quatre i sis per cent.

La previsió de collita de pera s'estima que sigui similar a la mitjana dels darrers cinc anys. Lleida collirà 121.830 tones, sent les varietats de Llimonera i Conference les més abundants i amb unes xifres semblants a campanyes anteriors (exceptuant la de l'any passat). La pera Blanquilla és l'única que sofreix una davallada important de fins al 37% menys.

Pel que fa al potencial productiu català de préssecs i nectarines, les estimacions d'Afrucat és que creixeran un 4%, situant-se en 448.330 tones en el conjunt de Catalunya. Respecte a la mitjana dels darrers anys, **a Lleida s'ha collit un 5% més de préssecs i de nectarines** (149.570 tones).

Les previsions de collita de fruita dolça baixen lleugerament i amb menys calibre

POMA · Previsions de collita a Lleida [2023]					m* = mitjana 2018-2022	
VARIETATS	Previsió 2023 (t)	Producció 2022 (t)	Producció 2021 (t)	Var (%) 2023/22	Var (%) 2023/m*	
Golden i similars	95.730	70.240	106.360	36%	-4%	
Vermelles	7.020	3.190	7.200	120%	6%	
Gala i estiu	32.340	26.540	37.760	22%	-5%	
Fuji	12.330	10.090	13.120	22%	-6%	
Granny Smith	15.140	9.860	17.640	54%	-3%	
Cripps Pink	10.930	6.010	10.510	82%	24%	
Altres de tardor	2.470	1.800	2.650	37%	17%	
TOTAL (Lleida)	175.960	127.730	195.240	38%	-2%	

Previsions a Catalunya (2023): 266.110 t = 175.960 t (Lleida) + 88.570 t (Girona) + 1.030 t (Tarragona) + 550 t (Barcelona)
Càlcul realitzat a partir de les informacions disponibles a 20 de juliol de 2023.

PERA · Previsions de collita a Lleida [2023]					m* = mitjana 2018-2022	
VARIETATS	Previsió 2023 (t)	Producció 2022 (t)	Producció 2021 (t)	Var (%) 2023/22	Var (%) 2023/m*	
Blanquilla	5.610	5.260	6.300	7%	-37%	
Llimonera	18.750	16.280	19.110	15%	1%	
Conference	65.820	49.750	70.150	32%	2%	
Ercolini	4.930	2.840	3.020	74%	30%	
William's i Barlet	17.140	11.500	19.890	49%	4%	
Altres (estiu i tardor)	9.580	6.910	9.630	39%	-11%	
TOTAL (Lleida)	121.830	92.540	128.100	32%	-1%	

Previsions a Catalunya (2023): 126.205 t = 121.830 t (Lleida) + 3.200 t (Girona) + 870 t (Tarragona) + 313 t (Barcelona)
Càlcul realitzat a partir de les informacions disponibles a 20 de juliol de 2023.

PRÛSSEC I NECTARINA · Previsions de collita a Lleida [2023]					m* = mitjana 2017-2021	
VARIETATS	Previsió 2023 (t)	Producció 2022 (t)	Var (%) 2023/22 (t)	Var (%) 2023/m*		
Prûssec rodó	77.210	40.610	90%	-8%		
Prûssec pla	121.590	56.530	115%	6%		
Pavia	20.520	12.890	59%	-1%		
Nectarina	200.080	77.880	157%	13%		
TOTAL (Lleida)	419.400	187.910	123%	5%		

Previsions a Catalunya (2023): 448.330 t = 419.400 t (Lleida) + 1.170 t (Girona) + 25.460 t (Tarragona) + 2.300 t (Barcelona)
Càlcul realitzat a partir de les informacions disponibles a 19 de maig de 2023.

FONT: Afrucacat

Salvament 'in extremis' de les collites

Els regants del Canal d'Urgell han estat els principals damnificats per la sequera d'enguany. A finals d'abril, la comunitat de regants va haver de decretar el tancament de comportes del seu canal principal (que rega 50.000 hectàrees) i va estar pràcticament dos mesos sense fer servir una sola gota d'aigua de la captació Oliana-Rialb. Gràcies a les pluges de juny i juliol, es van arribar a duplicar les reserves d'aquests dos embassaments, superant els 120 hectòmetres cúbics, per la qual cosa finalment es va acordar amb la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE) tornar a obrir l'aixeta, no només per salvar els arbres, sinó també per recuperar part dels cultius. Al final, **es va acordar el repartiment de 50 hectòmetres cúbics en una extensió de gairebé 10.000 hectàrees d'arbres fruiters. Cal recordar que, en una campanya normal, el canal principal arriba a fer servir gairebé deu vegades més (450 hm³ d'aigua).**

Als del Segarra-Garrigues se'ls ha aplicat una política proporcionalment semblant. Els seus regants **van rebre una dotació de vuit hectòmetres cúbics per repartir durant l'estiu.** Membres de la comunitat lamenten que s'hagi aplicat el mateix tracte que als regants del canal d'Urgell, tot i disposar d'uns sistemes de reg pressuritzats i molt més precisos. En qualsevol cas, a Ponent s'ha salvat in extremis una fruita que es donava inicialment per perduda. **"Hem complert bé les expectatives de consum d'aigua", explicava durant l'estiu el director general de la comunitat de regants del canal d'Urgell, Xavier Díaz, que descartava un augment en la dotació pactada amb la CHE.** "Hem de ser realistes amb l'aigua que tenim", diu Díaz, que recorda que les reserves de tardor han de marcar també les previsions de les futures campanyes. La veritat és que la comissió de desembassament de la conca del Segre ha treballat aquest any amb intensitat. "En una campanya normal, se sol convocar només un

◆ Un grup de treballadors collint pera en una finca de Miralcamp.

parell de vegades”, relata Díaz, “aquest estiu ja he perdut el compte”.

En qualsevol cas, al sector de la fruita hi ha una satisfacció agredolça. “Més val això que res”, assumeix Osvald Esteve, el responsable de la sectorial a la Coordinadora d’Organitzacions d’Agricultors i Ramaders (COAG). La supervi-

vència dels arbres, un dels acords de mínims que s’havien pactat amb el primer tancament de comportes, ha quedat garantit. “I al final hem pogut salvar una part de les collites gràcies a la gran feina de síndics i vigilants del canal que han optimitzat cada

gota d’aigua”, afegeix el seu company de JARC, Sergi Balué. Els càlculs dels sindicats és que les varietats de fruita que s’havien de collir durant el mes de juliol (albercoc, préssec, paraguaià)

es donen pràcticament totes per pèrdues a la zona irrigable del canal d’Urgell i sols s’han pogut recuperar les d’altres regs on no s’ha tancat l’aixeta completament, com els de l’Aragó Catalunya i Pinyana, entre altres. En qualsevol cas, el calibre de la fruita, tant d’os com de pinyol, ha acabat minvant. “Necessitem que els consumidors es comencin a acostumar a fruita més petita”, reivindica Balué.

Jaume Gardenyes, el responsable del sector a Unió de Pagesos (UP), adverteix que els productors han practicat intenses feines d’aclarides per alleujar l’estrès hídric dels arbres. **“En la majoria de casos s’ha deixat caure fins a la meitat de la fruita per permetre que la resta creixi amb garanties”**, explica Gardenyes.

Un nou paisatge

Jaume Salvia té una finca de nectarines regades exclusivament amb aigua de la séquia principal del canal d’Urgell als Alamús, just al límit amb el terme de Bell-lloc. Alguns dels seus arbres

— ◆ —
“Necessitem que els consumidors vagin acostumant-se a una fruita més petita”

no han rendit res i la resta han produït nectarines de molt baix calibre. "He deixat caure la meitat de la fruita per veure si aconseguixo que la resta pugui créixer una mica més", explica. **Salvia recorda que des que la comunitat de regants va anunciar el tancament total de comportes, la seva finca va estar 55 dies sense rebre ni una gota del canal. Recorda que va intentar mantenir els seus arbres en vida amb aigua que ell mateix distribuïa manualment amb el tractor i la cisterna**, però assegura que els seus cultius han quedat massa estressats per produir amb normalitat. "Ni regant després la finca cada dia hauria pogut recuperar aquesta fruita", lamenta.

Salvia explica que els arbres "han arrossegat un retard sever en el seu creixement". Indica que el pinyol de la fruita ja no és prou gran per permetre un bon creixement. Ara només confia a salvar part de la collita "i jubilar-me tan aviat com pugui".

Per als agricultors, el pitjor encara ha de venir. Els poc més de cent hectòmetres cúbics que hi ha ara al sistema Oliana-Rialb no seran suficients per a la propera campanya de regs

si, com l'any anterior, es registra un hivern sec. **"Si no hi ha prou aigua, molts hauran d'arren-car els arbres i apostar per altres cultius"**, sentència Gardenyes. Alguns productors vaticinen que el paisatge del Pla d'Urgell canviarà radicalment en pocs anys, passant dels arbres fruiters al cereal. "Des del setembre s'ha gestionat malament l'aigua", denuncia Osvald Esteve, "i ara, si continuem sense aprendre la lliçó, serà totalment condemnable". La modernització del reg és, sens dubte, la solució per a molts. Però també la més lenta.

Un avançament inesperat

Tenint en compte els diferents regadius, els resultats de la collita han estat molt diferents a Ponent. Les estimacions són que a la zona irri-gable del canal d'Urgell va caure al voltant d'un 30%. Així ho confirmen centrals de recepció de fruita com la de la cooperativa de Sant Isidre, a

Pagesos del Pla d'Urgell preveuen un canvi de cultius de la fruita al cereal

◆ Nectarines de diferent calibre de dues finques dels Alamús, una regada de pous particulars i una altra del canal d'Urgell.

◆ La campanya s'ha avançat diversos dies a causa de la ràpida maduració.

les Borges Blanques, on reconeixen que a la davallada se li ha afegit també moltes dificultats en la preparació de la campanya i la contractació de mà d'obra. "Ens ha resultat molt difícil trobar treballadors per cobrir totes les nostres necessitats", diu el seu director comercial, Francesc Vilanova. Cal recordar que **la sequera i la calor han fet aquest any accelerar el procés de maduració de la fruita i molts agricultors van haver d'arrencar la campanya molt més aviat de l'habitual i amb molta més intensitat per evitar que la fruita es malmetés.**

La campanya de la fruita va començar entre maig i juny a Lleida amb les varietats més primerenques (albercocs, cireres, préssecs, paraiguaians i nectarines). I ho va fer amb un repunt en les contractacions. I és que, segons alguns productors de Ponent, "el temps està boig". **Les pluges de juny i els contrastos de temperatures (calor durant el dia, fresca a les nits) van elevar la necessitat de collir les primeres fruites amb celeritat.** "Els arbres demanen una temperatura constant d'uns 30 graus, explica Osvald Esteve, "els canvis sobtats del clima van fer que els arbres s'estressessin i s'hagués de collir de bòlit".

La principal demanda de feina va esclatar al juny a la zona del Baix Segre (principalment a Alcarràs, Aitona, Soses, Serós, Massalcoreig, la Granja d'Escarp i Torres de Segre). Coincideix que tota aquesta zona no ha estat tan afectada per la sequera com el Pla d'Urgell, l'Urgell i les Garrigues. Les seves principals xarxes de reg (el canal Aragó-Catalunya i el de Pinyana) han mantingut, tot i que amb restriccions, un cabal suficient per salvar les collites.

Aigua de boca per a tots

La gran prioritat de la CHE va ser, des del principi de la crisi, garantir el proveïment d'aigua de boca de la zona irrigable del canal d'Urgell (121 municipis, més de 10.000 habitants i 2.000 granges). **La CHE va concedir fins a 15 hectòmetres cúbics durant tota la campanya per garantir aquest subministrament.** El representant sortint dels consistoris proveïts pel Canal d'Urgell, l'exalcalde del Poal i expresident del consell comarcal del Pla, Rafael Panadés, admet que hi ha hagut un desconcert per part dels alcaldes per aplicar restriccions entre els habitants. "Els ajuntaments no tenen competències per reduir el consum dels veïns", explica. Mitjançant un missatge consensuat entre la majoria d'ajuntaments, Panadés reconeix que "en general hi ha hagut una bona consciència i actitud per part de la nostra gent". "De les alarmes que van sonar a principis d'estiu, ha anat millor del que ens pensàvem", conclou Panadés, que ha estat recentment substituït al càrrec de representant per l'alcalde de Castellnou de Seana, Andreu Balagué.

◆ Jordi Saltiveri, a la seva finca d'Ivars d'Urgell, on el sorgo pràcticament no ha crescut més de dos pams.

El cereal, el gran damnificat

Els productors de cereal, un cultiu més barat que la fruita, han estat aquest estiu els grans sacrificats per les restriccions al canal d'Urgell. Després d'una assemblea de la comunitat a principis de juliol es va acordar no regar fins a 13.000 hectàrees de cereals del canal principal, que rebran ajuts de 712 euros per hectàrea (900 per als productors de farratges).

En qualsevol cas, el responsable del sector a Unió de Pagesos, Santi Caudevilla, adverteix que hi ha un tractament desigual en aquestes compensacions. Per als regants del canal d'Urgell, Caudevilla admet que aquest any la seva liquidació serà zero. "No hi haurà ni panís, ni cereals, ni farratges", admet, "però els regants d'aquest canal tampoc no han assumit grans inversions durant els darrers anys". En canvi, els que sí que patiran pèrdues importants segons els sindicats seran els regants de canals modernitzats, com ara l'Aragó Catalunya. Els prorratejos que s'han dictat en aquesta comunitat, que rep les aigües del riu Noguera Ribagorçana procedents de l'embassament de Santa Anna (actualment en estat d'alerta per part de la CHE), han reduït la producció un 20%. "A la zona irrigable del Segrià s'han sacrificat fins a 20.000 hectàrees de cultiu extensiu de cereal d'aquest canal", adverteix Caudevilla, que recorda que la majoria dels regants han assumit

grans inversions per modernitzar els seus sistemes de reg "i que encara estan pagant". "No és just que s'apliqui la mateixa atenció a un canal que a un altre", conclou el sindicalista.

Jordi Saltiveri és propietari d'una explotació de 500 truges a Ivars d'Urgell i sempre ha dedicat l'estiu a regar les finques de cereals i farratges per a l'autoconsum de les granges. "Aquestes han estat les meves primeres vacances forçades", admet Saltiveri. Aconsellat pels sindicats, en aquesta campanya de regs havia substituït el cultiu de panís pel de sorgo per estalviar aigua, però ni així no ha pogut regar des del canal d'Urgell. En algunes finques ha pogut salvar part de la collita amb aigua dels pous, però en una altra de tres hectàrees que només depenia del canal, el sorgo pràcticament no ha crescut. "Per aquest hivern no crec que puguem alimentar els nostres animals amb allò que hem cultivat, per la qual cosa haurem de comprar pinso, si tenim sort de trobar-ne", lamenta Saltiveri.

Aquest ramader del Pla d'Urgell critica a més que les indemnitzacions s'hagin aprovat de forma indiscriminada sense tenir en compte l'estat de cada cultiu. "Hi ha agricultors que han perdut tota la collita i altres que han regat amb recursos propis", explica Saltiveri, "però tots cobraran les mateixes ajudes". "És una mesura injusta", conclou.

OROCAMPO
AGRÍCOLA S.L.

Sistemes de reg · Regs d'espais verds
Impermeabilitzacions

C. Sant Pere Clavé, 45 · 25340 VERDÚ
Tel. 636 271 200 – 636 551 330
www.orocampoagricola.com

urgasashop.com

**Descobreix la
carn de guatlla**

Producte de Lleida, fet al costat de casa

EXPERTS en solucions agrícoles

www.vicensmaquinaria.com

VICENS
MAQUINÀRIA AGRÍCOLA

Fondarella - Manresa - Tèrmens - Torres de Segre - Valls - Vilafranca del Penedès - Amposta

Tel. 973 600 450
Ctra. NII - KM, 483
25244 Fondarella (Lleida)

Tel. 93 874 39 11
Narcís Monturiol-Pol.Ind.Buñolvent, 1
08243 Manresa (Barcelona)

Tel. 973 180 804
Ctra. C-13, Pol. La Noguera
25670 Tèrmens (Lleida)

Tel. 973 795 305
Ctra. Nac. II Km. 450 Pol. Panama nau 2
25170 Torres de Segre (Lleida)

Tel. 977 608 896
Ctra. Plà de Sta. Maria, 279
43800 Valls (Tarragona)

Tel. 93 890 24 72
C/ De la Munia nº 76-78 / Pol. Domenys I
08720 Vilafranca del Penedès (Barcelona)

Tel. 977 705 255
Ctra. Sant Jaume s/n
43870 Amposta (Tarragona)

Estrena edifici!

Ajuts per a la **rehabilitació d'edificis i habitatges unifamiliars** en municipis de menys de 5.000 habitants

MILLORA DE LA CLIMATITZACIÓ

FACTURES MÉS BAIXES

A L'ICAEN T'AJUDEM

NOVA CERTIFICACIÓ ENERGÈTICA

➤ Sol·licita el teu ajut a icaen.gencat.cat

Lupus, el gran tentacle de Forestalia

Tot i que ha baixat la intensitat de les mobilitzacions, pagesos, ajuntaments i ciutadania organitzada es mantenen a l'expectativa de la tramitació del projecte Lupus, un enorme desplegament de parcs eòlics i solars promogut per l'empresa Forestalia, amb una llarga MAT com a eix troncal que aniria del Baix Cinca fins l'Anoia.

MIQUEL ANDREU · Redacció

148 km. Del Baix Cinca a l'Anoia. 378 torres creuant 31 termes municipals. Així és la línia de Molt Alta Tensió (MAT) que l'empresa Forestalia vol fer per evacuar l'energia de 66 parcs eòlics i 21 parcs solars promoguts per la mateixa firma al llarg del recorregut. **Com a una línia d'evacuació és insòlita, perquè té les característiques pròpies de les línies de transport**, les encarregades de gestionar llargues distàncies i que pertanyen a Red Eléctrica Española (REE).

El projecte es va començar a tramitar a finals del 2021, quan va sortir al Boletín Oficial del Estado (BOE) la sol·licitud d'autorització administrativa prèvia i la declaració d'impacte ambiental d'un

petit parc eòlic, anomenat Lupus –d'aquí el nom amb què també es coneix la línia–, promogut per Forestalia a les comarques de la Foia d'Osca i els Monegres, a l'Aragó. Com tots els projectes, portava incorporada la corresponent línia elèctrica d'evacuació, però aquesta era sorprenent, per llarga: uns primers 15 km de línia d'alta tensió per enllaçar amb la subestació Robres (Monegres), 104 km més d'alta tensió fins a la subestació Baix Cinca i, a partir d'aquí, una estesa de 148 km més. 285,5 milions d'euros de pressupost. A més d'aquesta línia com a eix troncal, el projecte incloïa també la construcció d'una desena de subestacions elèctriques al llarg del recorregut, a les quals s'anirien connectant aquells 66 parcs eòlics i 21 de solars promoguts per la mateixa empresa.

Rebuig generalitzat

Des del principi, aquesta allau de projectes ha generat un malestar considerable als municipis afectats, pel temor als efectes que tindria en el paisatge i en l'economia local. A finals del 2021 mateix, una trentena d'alcaldes del Segrià, les Garrigues, la Conca de Barberà i l'Anoia es van reunir a Vinaixa, convocats per la delegació del Govern a Lleida, per consensuar criteris a l'hora de presentar alegacions. Veïen el projecte Lupus com quelcom desproporcionat i allunyat del model distribuït pel qual, a priori, aposta la Generalitat de Catalunya. La directora general d'Energia, Assumpta Farran, tampoc trobava cap lògica en evacuar energia a 200 km de distància del lloc on es produeix i insinuava possibles interessos ocults.

El consens es va tornar a escenificar en noves reunions, a Arbeca i a altres municipis de Ponent. Mentrestant, la Diputació de Lleida es prestava a assessorar legalment els ajuntaments i con-

◆ Concentració a Lleida el març del 2022. FOTO: No a la MAT Ponent

◆ Línia d'alta tensió de Red Eléctrica Española al pas pel nord de les Garrigues. FOTO: Xavi Minguella

sells comarcals que volguessin presentar al·legacions, ja que arran de la modificació del decret d'energies renovables de la Generalitat, els consistoris passaven a considerar-se part afectada i, per tant, com a mínim havien de ser consultats. Això va suposar, també, que els promotors iniciessin un pelegrinatge per diversos ajuntaments en busca del beneplàcit municipal, però normalment amb poc èxit.

L'oposició ciutadana va cristal·litzar en el naixement de la plataforma No a la MAT de les Terres de Ponent, que denuncia aquest i altres macroprojectes energètics a la zona. Durant els primers mesos del 2022, l'entitat va recórrer les

comarques afectades per exposar la situació i recollir suports. Albàrrec, Artesa de Lleida, Montoliu, Sudanell, Soses, Torres de Segre, Torrebesses, Llardecans, Massalcoreig, Puigverd, Seròs o Alcarràs són alguns dels municipis del tour que va fer, en una

època de distàncies i mascaretes als actes públics. Al final, **entitats, ajuntaments i particulars van presentar més de 2.000 al·legacions**. Entre els motius esgrimits, la llunyania dels cen-

tres de producció amb els llocs de consum, l'impacte paisatgístic, el no aprofitar espais ja antropitzats, l'efecte acumulatiu de macroprojectes a algunes comarques del país i l'opacitat amb què s'havia preparat aquest projecte en concret.

Competència amb els usos agraris

Una de les preocupacions, no només per la línia elèctrica sinó pel conjunt de grans centrals energètiques que hi van associades, és l'efecte sobre la pagesia i el sòl agrari. Ja el 2021, representants dels consells comarcals de l'Alt Camp, l'Anoia, les Garrigues, la Segarra, l'Urgell, el Priorat i la Conca de Barberà es van reunir a Montblanc per mostrar un posicionament conjunt en contra de la massificació de projectes d'energies renovables en aquestes comarques. "No ens podem permetre perdre sòl conreable i fèrtil per convertir-lo en terra erma al servei d'aquest colonialisme extractiu", deia el manifest.

Una de les principals veus contràries a la massificació de projectes és la de la pagesia. Unió de Pagesos i JARC, per exemple, demanen que la implantació de renovables es faci sense perdre superfície agrària i han presentat al·legacions a nombrosos projectes. Que les centrals energètiques es vulguin fer en terrenys on s'han invertit diners públics destinats a la transformació en regadiu és una cosa que els enerva especialment.

Una de les preocupacions és la pèrdua de sòl conreable i fèrtil

◆ Xerrada sobre renovables a Alcarràs, amb assistents de la plataforma opositora al projecte. FOTO: No a la MAT Terres de Ponent

La tardor passada, ajuntaments, cooperatives agràries i comunitats de regants van presentar a la Granadella un manifest per a una implantació de renovables "ordenada i equitativa" i en contra de l'"alta ocupació de sòl rústic". Entre els alcaldes firmants n'hi havia de diversos de municipis per on ha de passar la línia Lupus. A la tardor, també **el Parlament de Catalunya es va pronunciar en contra de la línia Lupus** –i altres–, amb l'únic vot contrari de Vox.

La preocupació del sector agrari ja havia nascut amb l'inici de l'allau de projectes al llarg del 2020. Aleshores, les comunitats de regants del Segarra-Garrigues i de les xarxes Garrigues

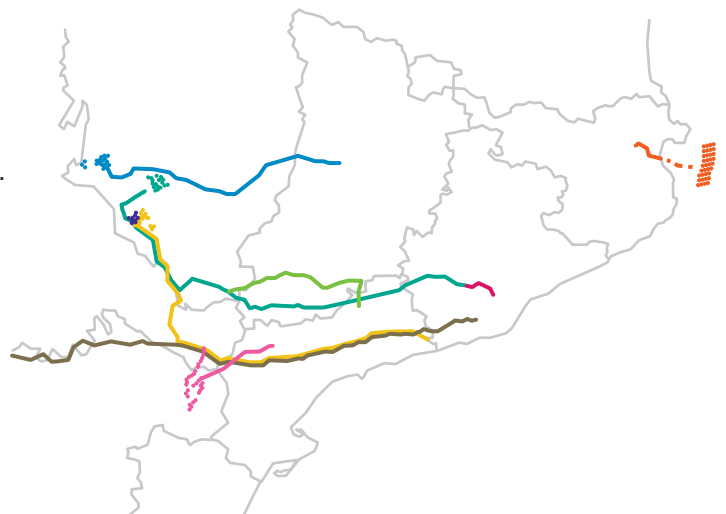
Sud i Segrià Sud ja demanaven que no s'aprovés cap central energètica en terrenys de reg. També la Denominació d'Origen Costers del Segre i la Ruta del Vi expressaven el seu malestar per l'afectació directa en el paisatge i el turisme. Ara, el projecte Lupus continua en tramitació per vies estatals i les veus opositores han baixat la intensitat de les mobilitzacions, però es mantenen a l'expectativa. L'última gran mostra de rebuig ciutadà va ser una manifestació unitària a Barcelona, al març, convocada per diverses plataformes contra macroprojectes energètics arreu del país. La modificació del decret de renovables de la Generalitat la tardor del 2021 va suposar fer tabula rasa per a la gran majoria de projectes que hi havia en marxa, entre els quals molts de Forestalia associats a la línia Lupus. A poc a poc, però, alguns tornen a aparèixer. És el cas de Mallols 2 (Granyena de les Garrigues i

Poc a poc tornen a aparèixer alguns projectes associats a Lupus

Projectes de línies de molt alta tensió

- **PFot-539-AC** Cucalón - Begues. FORESTALIA. 280 km.
- **PEol-280-AC** Massalió - Ascó. GREEN CAPITAL. 48 km.
- **PEol-525-AC** Almudèvar-Isona. 258 km.
- **PEM Tramuntana** Golf de Roses - Sta. Llogaia d'Àlguema. PARC TRAMUNTANA SL. 38 km.
- **PEol-556** Tramacet - Masquefa. FORESTALIA. 260 km.
- **PEol-577** Masquefa - Rubí. FORESTALIA. 19 km.
- **PEol-563** Lanaja - l'Arboç. FORESTALIA. 279 km.
- **PFot-631** Torrent de Cinca - L'Espluga de Francolí. 94 Km.
- **PEol-627 AC** Alcubierre - Lanaja. 9,5 km.
- **PEol-571C** Masquefa 1,3 km.

Font: GEPEC / EdC

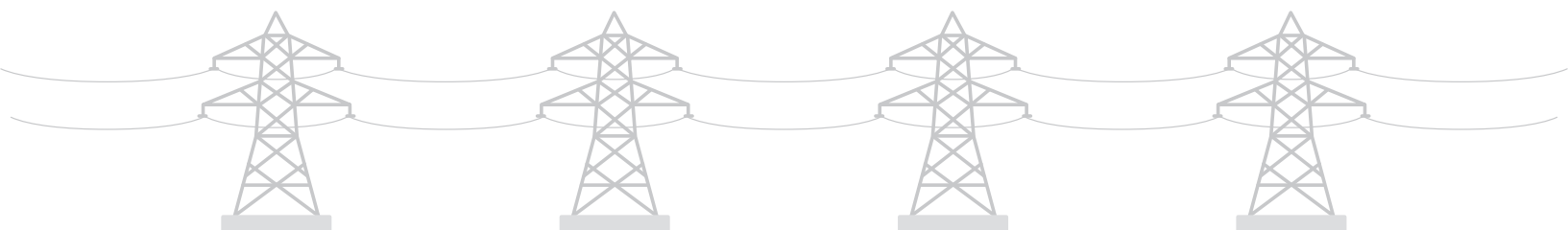
el Soleràs), els Emprius (Maials) i, l'últim, aquest agost, el Pla dels Caçadors (Llardecans i Seròs), tots tres de tipus solar fotovoltaic. Per la seva banda, el Ministeri ha tombat, també aquest agost, la declaració ambiental de tres parcs solars al Baix Cinca, vinculats al desplegament de Forestalia.

Una altra línia finalment fallida

L'estiu passat, Forestalia va renunciar a la construcció d'una segona línia d'alta tensió que també havia de creuar les comarques de Ponent. Com l'altra, partia de Torrent de Cinca (Baix Cinca) però finalitzava a Ciutadilla (Urgell), amb un recorregut de 78 km que creuava el Segrià, les Garrigues i l'Urgell. Des d'allí, una altra línia d'alta tensió connectaria amb una subestació de Vallbona de les Monges i enllaçaria cap a l'Esplugu de Francolí. Igual que la primera, aquesta línia també es presentava com d'evacuació, tot i que les d'evacuació acostumen a tenir una vintena de quilòmetres com a màxim, ja que són per connectar a la subestació més pròxima i no per a recórrer llargues distàncies.

◆ Ruta per la Dignitat del Territori al pas per Torrebesses.

Qui és Forestalia?

Fundador i president: Fernando Samper Rivas.

Director general: Carlos Rejero, procedent de Fomento de Construcciones y Contratas.

Seus: Saragossa, Madrid, Marsella i Sàsser.

Fernando Samper Rivas és el gran de cinc germans hereus de l'imperi carni del Grupo Jorge (grup propietari dels escorxadors Fortune Pig, de Mollerussa, i Le Porc Gourmet, d'Osona, entre altres). El 2011, Fernando Samper va iniciar el seu propi camí en el sector de les renovables amb part dels actius energètics que ja tenia el Grupo Jorge i altres que va adquirir de l'alemanya RWE en l'àmbit de la biomassa (RWE ostentava el 20% del projecte de biomassa que es volia fer a Juneda els anys 2011 i 2012). En eòlica, compta amb General Electric com a soci tecnològic i el suport financer de l'entitat de capital risc nord-americana Blackrock. El 2016 i el 2017, Forestalia va ser la major adjudicatària a les subhastes de renovables del

Ministeri d'Indústria espanyol, amb un total de producció de 1.608 megawatts. La seva cartera actual de projectes suma més de 8.000 MW. Segons el diari El Mundo, Forestalia ha fitxat en els últims anys una desena d'ex-alts càrrecs polítics, com Alfredo Boné (dirigent del PAR i exconseller de Medi Ambient de l'Aragó), Luis Marruedo i Carlos Ontañón (exviceconsellers de l'Aragó), Cristina Fraile (excap de gabinet de Boné) o els catalans Felip Puig (exconseller de Medi Ambient, de Política Territorial, d'Interior i d'Empresa), Josep Grau (exconseller d'Agricultura i expresident d'Aigües del Segarra-Garrigues), Pere Palacín (exdirector general d'Energia de la Generalitat) i Mercè Rius (exdirectora general de Qualitat Ambiental de la Generalitat).

LLORENÇ RICOU

Cap d'Agents Rurals a l'àrea regional de Lleida

“Si anéssim sempre amb la llei a la mà, provocaríem un problema al territori”

Isavarre, 1961. Ara fa exactament vint anys que Llorenç Ricou va assumir el comandament dels Agents Rurals a la demarcació de Lleida i prop de quaranta que n'és membre. Ell és tota una institució que representa la història sencera d'un cos que va començar de forma molt precària. Ara és una força policial que evita incendis i accidents, tot i les friccions que la seva activitat pugui generar entre el sector primari i turístic.

Albert González Farran

albert@somgarrigues.cat

[@AlbertGFarran](https://twitter.com/AlbertGFarran)

Albert González - Vostè és de la primera promoció d'agents rurals de Catalunya, oi?

Llorenç Ricou – Sí, de la convocatòria de l'any 1986. Vaig començar patrullant a la comarca del Segrià.

A.G. - Què el va motivar a presentar-s'hi?

L.R. - Jo ja estava molt vinculat al bosc, sobretot a la muntanya. Era un caçador habitual i feia de vigilant d'incendis. Arran dels focs de Montserrat de 1986, la Generalitat va crear aquest cos i m'hi vaig presentar. Sols van convocar noranta places per a tot Catalunya. La majoria les vam ocupar gent que ja veníem del món rural.

A.G. - Sembla una obvietat.

L.R. - Havíem de conèixer molt bé el territori, els costums, la manera de fer dels pagesos i els ramaders. Els de poble som els més adients per en-

trar millor en aquest sector. Cada comarca és un món i per tractar la seva gent s'ha de tenir una certa sensibilitat i fer molta pedagogia.

A.G. - Què significava aleshores ser Agent Rural?

L.R. - Bàsicament responia a la figura d'un sometent que havia d'evitar que es calés foc al bosc. Vam assumir de Madrid les competències que tenien els guardes forestals de l'antic Icona (l'Institut per la Conservació de la Naturalesa).

A.G. - I com ha evolucionat?

L.R. - Hem passat per moltes conselleries, Agricultura, Medi Ambient i ara a Interior. Durant molts anys vam patir moltes mancances, sobretot de personal, i amb el pas del temps hem anat guanyant amb recursos i formació.

— —

“La gent de poble som els més adients per treballar en aquest cos policial”

A.G. - I amb autoritat?

L.R. - En això, hi ha hagut un abans i un després.

A.G. - Quin?

L.R. - L'assassinat de dos dels nostres agents a Aspa el gener de 2017.

A.G. - Què va suposar?

L.R. - Des d'aleshores vam assumir moltes més prevencions, armant-nos i protegint-nos, per guanyar en seguretat i autoritat.

A.G. - Ara ja hi ha més respecte pels agents?

L.R. - Des que som membres del departament d'Interior, hem guanyat en respecte. Som un cos administratiu amb funcions de policia judicial. Però insisteixo, s'ha de ser sensible amb la gent. Si anéssim sempre amb la llei i la normativa a la mà, crearíem un problema al territori. Hem de buscar sempre la màxima col·laboració.

A.G. - Però la tasca de vigilància i denúncia s'ha enfortit, oi?

L.R. - Correcte. Abans ens limitàvem a comptar pins i a controlar caçadors i pescadors. Ara hem de vigilar piròmans, furtius, invasors d'espais protegits... Això ens dona autoritat, però també

sofrim un risc que ens obliga a formar-nos en tècniques policials i d'autodefensa.

A.G. - N'hi ha per a tant?

L.R. - Interactuem no sols amb gent que va armada, sinó que ens topem amb narcotraficants que cultiven marihuana en espais naturals. Són gent molt perillosa i sort en tenim de la col·laboració continuada amb els Mossos d'Esquadra. Avui en dia tenim identificats tots els nostres agents, sabem on són en tot moment i ens hem autoprotegit.

A.G. - Quina és ara la principal reivindicació del cos?

L.R. - Millorar la manca de personal. Hi ha noves convocatòries que ens permetran resoldre a l'octubre aquest dèficit. Confiam que l'any vinent ja s'hagin incorporat un centenar d'agents més a la regió. A totes les Garrigues sols tinc cinc agents operatius, quan n'hi hauria d'haver dotze. I el mateix passa a l'Urgell i la Segarra.

🍁

“L'assassinat de dos agents a Aspa l'any 2017 va marcar un abans i un després”

A.G. - No hi ha vocacions?

L.R. - Aquesta no és la causa. Sempre hi ha demanda de treball. El problema és que no hi ha hagut convocatòries per part de l'administració.

"La Generalitat ha prioritzat fins ara més els actes reactius que preventius"

A.G. - Què ho ha fet?

L.R. - Doncs que fins ara la Generalitat ha prioritzat més els actes reactius que preventius.

A.G. - El mateix ens deia el Marc Castellnou, el cap dels bombers GRAF, fa mig any.

L.R. - S'ha potenciat més l'extinció dels incendis i ara el Govern s'està adonant que val més prevenir que curar. I aquí és on entrem nosaltres.

A.G. - A tot això s'hi afegeix la desertització del món rural. Estem fent tard?

L.R. - Quan jo vaig entrar d'agent rural, hi havia a Catalunya un 55% de massa forestal. Ara es parla del 70%. El bosc ha crescut i és de baixa qualitat. No hi ha relleu generacional entre els petits agricultors i desapareixen els ramats, que fan de reguladors del sotabosc. Això ha de canviar, sobretot al Pirineu.

A.G. - S'estan perdent aliats al món rural?

L.R. - El control de les pastures i la llaurada de finques són tasques que ajuden a aturar focs potencials i això s'està abandonant. Cada cop més sovint es lloguen empreses per assegurar els perímetres de les urbanitzacions i arreglar camins, quan abans no era necessari perquè hi havia pagesos.

A.G. - Quin paper té l'Agent Rural en tot això?

L.R. - Ajudar el sector primari. Cremes de pastures, batudes de conills i senglars, recuperació de vehicles bolcats o d'animals atacats per l'os... treballem per ells, els ajudem.

A.G. - Tot i això, encara hi ha molts pagesos empipats amb els Agents Rurals. Què ho fa?

L.R. - Sols en alguns llocs determinats.

A.G. - En quins?

L.R. - Per exemple, allà on s'estan expandint els nous regadius, com els del Segarra-Garrigues i el Segrià Sud. Molts pagesos busquen eixamplar les seves finques de forma irregular amb rompudes no autoritzades. Quan ho detectem, els denunciem. I és clar, això no agrada. I en molts casos, no són petits pagesos, sinó grans empresaris que busquen la màxima rendibilitat de les seves compres de terreny.

A.G. - Però hi ha també de petits que es queixen molt de vostès.

L.R. - Hi ha alguns pagesos, sobretot de velles generacions, que no entenen que ja no es poden cremar rostolls com abans o posar verí indiscriminadament. I quan els sancionem amb multes importants que poden passar dels sis mil euros, genera malestar. Però nosaltres fem la nostra feina, encara que no agradi tothom.

A.G. - Un altre sector a vigilar és l'oci.

L.R. - Des de la pandèmia, un munt de gent s'ha llençat al món rural. Senderisme, bicicletes, quads, tot terrenys... s'està concentrant molta gent a la muntanya i això genera un problema. Tindrem un ensurt.

A.G. - De quin tipus?

L.R. - Algun dia es quedarà algú atrapat en un incendi forestal. Per això activem el pla Alfa, tot i que molts no ho entenen i, fins i tot, no ho respecten. Però gràcies al pla Alfa reduïm el nombre de focs.

A.G. - D'aquí la importància de la tasca pedagògica de què em parlava.

L.R. - Bàsicament a les escoles, sobretot a les Garrigues, a l'Urgell i al Segrià, dins el programa de sensibilització ambiental eduCAR. Cal conscienciar tothom. I és que el 90% dels incendis forestals són provocats per l'activitat humana.

A.G. - Tenim espècies animals en perill?

L.R. - L'àliga cuabarrada, per exemple. Era una au que tenia molt poques parelles, però gràcies a la proliferació del conill, està augmentant. De fet, entre la Segarra i la conca del Segre ha augmentat molt el nombre d'aus rapinyaires, principalment nocturnes. Els conills de bosc ho han afavorit.

A.G. - Així la plaga de conills té un vessant positiu?

L.R. - Som conscients que tenim els pagesos cremats per aquesta plaga. Però cal recordar que del conill s'alimenten divuit espècies animals. Guineus, martes, ocells de diferents tipus, àligues rapinyaires... ara augmenten perquè tenen molt menjar. Però no donen l'abast. N'hi ha massa i ens hi hem hagut d'implicar.

A.G. - S'està fent una bona tasca?

L.R. - Des d'un bon principi, ens estem coordinant amb els caçadors i els pagesos. Cadascú per la seva banda no pot arribar a eliminar aquesta plaga. Estem obligats a servir el pagès amb els treballs coordinats.

A.G. - Com s'executen?

L.R. - Des de fa cinc anys, tenim dos vehicles especialitzats que fan fins a quatre batudes setmanals amb dos dels nostres agents i quatre caçadors. A cada batuda podem arribar a eliminar

fins a 300 conills, sobretot a l'Urgell.

A.G. - Hi ha col·laboració amb altres cossos en altres matèries?

L.R. - Col·laborem molt amb els Mossos d'Esquadra.

A.G. - I amb el Seprona de la Guàrdia Civil?

L.R. - Pràcticament mai.

A.G. - No hi ha coordinació amb ells a la frontera amb l'Aragó?

L.R. - Pràcticament no, sobretot perquè ells no tenen gaire efectius. Hi ha algunes tasques compartides a Riba-roja, però bàsicament la nostra col·laboració es redueix amb els agents estatals de protecció del medi ambient. I dins de Lleida queden molt pocs guàrdies civils, amb competències reduïdes al parc nacional d'Aigüestortes.

A.G. - Intueixo que fins i tot no hi ha gaire bones relacions amb el Seprona?

L.R. - Les justes. Hem tingut algun frec a frec i les relacions són molt fredes.

A.G. - Un altre aspecte a millorar al cos és la seva baixa presència femenina.

L.R. - Correcte. Encara recordo que la primera dona a entrar al cos no va ser fins a l'any 1992, una noia que va ser capaç de superar totes les proves masculines. No va ser fins a les convocatòries de 1996 quan es van estipular diferents barems de puntuació entre homes i dones candidates i actualment ja s'han reduït o eliminat

alguns requisits, com el de l'alçada mínima, que feia impossible l'accés de moltes dones.

A.G. - El conseller Elena va titllar d'inadmissible que sols el 14% d'Agents Rurals siguin dones.

L.R. - Per això la propera convocatòria d'agents reserva el 40% de les places a dones. És una aposta que ha de permetre avançar de forma efectiva cap a la igualtat i la paritat.

A.G. - Què ha fet que tinguem un índex tan baix?

L.R. - La nostra és una activitat molt masculinitzada. Els tradicionals guardaboscors dels pobles eren aquells que anaven a cubicar la fusta, a marcar els arbres a organitzar les quadrilles, repoblar boscos amb els bous... Era una feina molt dura.

A.G. - Ara ja no?

L.R. - Ara ja veus dones amb tractors, motos serres... s'està trencant la tradició cultural. I ara, amb la presència femenina, hem guanyat en alguns aspectes.

A.G. - En quins?

L.R. - Les dones han aportat una perspectiva més humana al cos. Ens dona una millor imatge. Les dones són molt més curoses. Però a la vegada, són molt més íntegres i capaces de no doblegar-se davant cap coacció.

— —

“La nostra és una feina masculinitzada, però s'està trencant amb la tradició cultural”

Amb tu des de l'origen

A CaixaBank et volem ajudar a impulsar el teu projecte des de les arrels, com ho fas tu. Per això, hem creat un gran ecosistema d'innovació agroalimentària per oferir-te solucions integrals, digitals i innovadores.

Descobreix AgroBank a CaixaBank.cat

paralimpicos

AgroBank

promocioeconomica.cat/oaprlleida

**Una oficina al servei
de la digitalització**

OFICINA

Acelera *pyme*

OAP Rural - Demarcació de Lleida

Impuls a la Digitalització
Innovació disruptiva
Transformació digital

5G

Som pagesos i ramaders COM TU

ASAJA - ASSOCIACIÓ D'EMPRESARIS AGRARIS DE LLEIDA

Enric Pubill, 18 altell 1^a · 25005 Lleida
Tel. 973 234 326 · 619 964 785 - Fax. 973 231 015
www.aeall.net · agraris@aeall.net

OFICINA A LES GARRIGUES · Nou, 3 · 25178 Bovera

Serveis de l'entitat

- Assessorament tècnic i jurídic
- Tramitació de la P.A.C
- Plans de millora
- Incorporació de joves agricultors
- Adecuació de granges a la nova normativa
- Cursos de formació gratuïts (Manipulador fitosanitari, ecocondicionalitat i bones pràctiques agràries, riscos laborals...)
- Assegurances agràries
- Gestió de temporers
- Possibilitat de participar a les taules sectorials
- Revista mensual amb tota l'actualitat del sector agrícola-ramader

VIVERS MIQUEL AIXALÀ

PLANTER D'OLIVERES

📍 ARBECA (Lleida)

☎ 646 904 524

✉ viversaixala@gmail.com

Serveis de poda

Tardor - Hivern

info@talma.cat

973 150 414

Ens adrecem a:

Particulars

Empreses

Administracions
públiques

Demana'ns pressupost sense cap compromís!

Associació TALMA
Ctra. Torregrossa Km 10.5
25430 - Juneda
www.talma.cat

TALMA
Persones al costat de Persones

Destruint la calamarsa a cops de canonades

Els canons sònics i el iodur de plata es presenten com els dos grans sistemes de què disposa la societat per canviar alguns fenòmens atmosfèrics, bàsicament les pedregades. Científics, productors i polítics no es posen d'acord en la seva efectivitat, però sí que coincideixen a assegurar que cap d'ells és el culpable de la sequera dels darrers anys. No hi ha conspiració climàtica.

ALBERTO GONZÁLEZ FARRAN · Redacció

L'home no té una sola eina per modificar el clima. Això és un axioma que els científics defensen a capa i espasa. Canviar el clima de forma deliberada i immediata és impossible. És cert que l'activitat humana acumulada durant les darreres dècades (amb la crema de combustibles fòssils, l'allibe-

rament de químics, la destrucció dels boscos i l'agricultura intensiva) ha fet possible un canvi climàtic progressiu (cada cop més accelerat). Però **no hi ha un sol sistema demostrat, ni tan sols procedent de la geoenginyeria, que per si sol pugui descriure's com a capaç de modificar el clima del planeta Terra.**

El que sí que fa l'home és inventar sistemes per modificar (o com a mínim atenuar) els fenòmens climàtics. **Físics, químics i pseudocientífics han patentat durant els darrers cinquanta anys més de 700 mecanismes per incidir sobre l'atmosfera** i canviar algunes de les seves principals inclemències meteorològiques. Vent, pluja, neu i, sobretot, les pedregades són els elements que la humanitat s'ha vist capaç d'alterar o, si menys no, mitigar, bàsicament en benefici de l'activitat agrícola i industrial. Actualment, hi ha dos d'aquests sistemes, que compleixen la legislació vigent i que, si bé no es pot assegurar que funcionin, sí que s'han popularitzat al nostre territori per un motiu o altre.

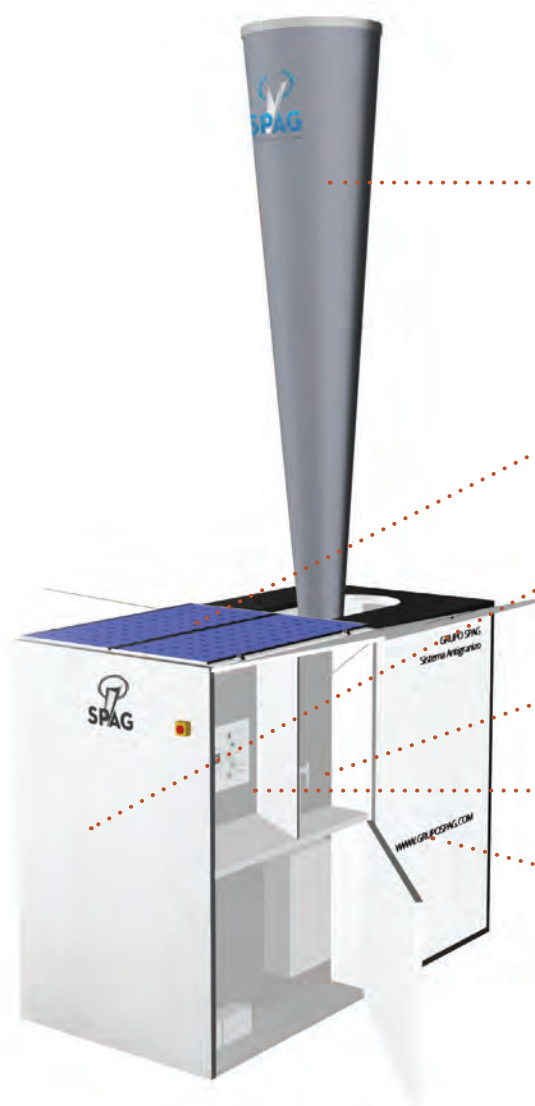
Canonades de soroll

Un canó sònic és un aparell amb un element cònic que emet ones acústiques de gran potència. Alguns diuen que poden arribar als 150 decibels, un soroll equiparable a una metralladora de gran calibre, el motor d'un jet supersònic o un martell pneumàtic. L'emissió d'aquesta potència prop de l'orella podria provocar la pèrdua de l'audició i, si es portés al límit (a més de 180 decibels), podria esdevenir la mort.

Els canons sònics emeten el soroll mitjançant l'explosió que provoca la unió del gas acetilè (un producte no contaminant ni tòxic) amb l'oxigen. L'aparell està connectat a la intel·ligència ar-

◆ Canó sònic de l'any 1972 construït per Fred Olivier, un agricultor francès que el va patentar. FOTO: SPAG

Components bàsics del canó sònic

- **Element cònic:** Està fabricat amb acer galvanitzat en calent i, segons els seus dissenyadors, la seva forma cònica específica permet una millor expansió de les ones acústiques.
- **Energia fotovoltaica:** Les plaques solars de la part superior subministren l'energia elèctrica necessària a l'aparell per al seu funcionament.
- **Rack de gas acetilè:** Espai destinat a les bombones d'aquest component innoce i no contaminant que, en contacte amb l'oxigen, genera explosions i ones acústiques.
- **Automatització i monitoratge:** El canó sònic està controlat per la intel·ligència artificial, que teòricament detecta els núvols que porten calamarsa per activar-se automàticament.
- **Sistema de gestió i control:** Un hardware s'encarrega de controlar el cicle operatiu de l'equip i alertar sobre la seva possible disfunció.
- **Cambra de combustió:** Part essencial del sistema on es genera l'ona de xoc de forma controlada a una potència i freqüència determinades per intentar destruir la calamarsa.

Font: SPAG

tificial i teòricament sols s'activa quan percep l'arribada d'una tempesta. Aleshores, cada set segons, emet cap amunt i a gran velocitat una anella acústica de molta potència. Diuen que és capaç d'esmicolar un bloc de gel en descens i accelerar el seu procés de descongelació durant el seu recorregut cap a la superfície de la terra.

L'empresa SPAG de València assegura que té la patent d'aquest aparell i els drets únics de comercialització a Europa. Resulta que el va

inventar un tal Fred Olivier, un agricultor francès. Rondaven els anys setanta, quan la seva companyia asseguradora li va dir que no cobriria més les pèrdues per les pedregades sobre la seva finca de pomers. Olivier va idear aleshores un aparell que

li funcionava i que va acabar registrant a principis dels vuitanta. Des d'aleshores, **l'empresa SPAG té la patent i assegura haver distribuït milers d'aparells per tot el món**, incloent-hi

Sud-amèrica i Austràlia. **Cadascun costa al voltant dels 50.000 euros i té un cicle de vida de mig segle.** Fonts de l'empresa asseguren que el seu baix cost de manteniment "permet a l'agricultor amortitzar la seva compra amb una sola pedregada". I és que les mateixes fonts asseguren que un canó sònic és capaç de protegir fins a vuitanta hectàrees de terreny.

És ben cert que molts agricultors confien cegament en aquest sistema. Fins i tot el sector de l'automoció l'utilitza per defugir la calamarsa dels seus vehicles exposats a la intempèrie.

Per tot l'Aragó n'hi ha un centenar d'instal·lats, sobretot a la zona de Fraga i Bellver de Cinca, mentre que a Lleida en coneixem també alguns exemples. El més recent és el que hi ha instal·lat a una finca de fruiters de Llardecans, que des de fa més d'un any provoca el malestar entre els veïns pel soroll que emet quan amenaça la calamarsa. Una de les alternatives que ofereix l'empresa és la instal·lació de sistemes d'insonorització, que redueixen el so fins a quaranta decibels. Es tracta d'un tub que oculta el canó i que esmorteïx l'explosió.

En qualsevol cas, els portaveus de l'empresa

Els creadors del canó sònic asseguren una efectivitat sobre 80 hectàrees de cultiu

SPAG asseguren que el seu canó sònic compleix la llei d'aigües, una normativa que se centra en la gestió, l'ús i la protecció dels recursos hídrics, així com en la planificació hidrològica i la regulació dels drets d'ús de l'aigua. "No suposa cap afectació sobre el cicle hidrològic ni sobre els núvols, no afecta la pluja, ni genera sequera, no altera el nivell de precipitació", explica Alberto Sánchez, cap de màrqueting de l'empresa.

Sense base científica

Malgrat la confiança de molts pagesos i el seu

èxit comercial, no s'ha trobat a la literatura científica cap fonament que justifiqui l'efectivitat dels canons sònics. De fet, **la mateixa empresa productora reconeix que no disposa de cap estudi homologat que avaluï el seu aparell.** "Tenim nombroses demostracions internes que revelen que funciona", assegura Sánchez. Però poca cosa més. Els científics insisteixen: "no serveix per a res". Així de categòric es manifesta José Luis Sánchez, catedràtic de Física Aplicada de la universitat de Lleó i un dels principals assessors de l'Agrupació de Defensa Vegetal (ADV) de Po-

◆ Sistema generador de iodur de lata, amb un canó d'emissió instal·lat a l'Aragó. FOTO: Jose Luis Sánchez

◆ Un avió amb un sistema d'emissió de iodur de plata a l'Argentina. FOTO: José Luis Sánchez.

ment. "No té ni peus ni cap", conclou el científic, explicant que una explosió de 120 decibels, quan arriba allà on es forma la calamarsa (a uns quatre quilòmetres d'alçada), acaba tan atenuat que no assoleix ni a la força del crit d'una persona. "Amb això, és impossible desfer res", conclou el catedràtic.

"Mal no en fa", admet José Luis Sánchez, que insisteix que el sistema és innocu per a la salut i incapaç de canviar el temps. Però insisteix que és un autèntic engany. **"De debò creieu que un bloc de gel de la mida d'un glaçó, caient a vint quilòmetres per hora, pot destruir-se amb el soroll?"**, es pregunta Sánchez. Que hi hagi tants agricultors convençuts, segons ell, radica en el fet que l'empresa SPAG juga amb les poques probabilitats que hi hagi calamarsa.

Iodur de plata, una polèmica sempre vigent

El principal element que sembla modificar els

fenòmens atmosfèrics és el iodur de plata. I també el que aixeca més polèmiques. Es tracta d'un compost químic sòlid de color groc que, amb poca quantitat, és capaç de dispersar les grans concentracions de gel a l'atmosfera.

La calamarsa es forma quan milions de gotes d'aigua entren dins un corrent d'ascensió molt ràpid que les congela.

Això no passa fins que arriben a, com mínim, una temperatura de -10 graus centígrads. Un cop congelades, les gotes s'atrauen a tota velocitat i formen blocs de gel més grans que acaben caient pel seu propi pes.

El que fa el iodur de plata és reduir la concentració de gotes de gel. És a dir, com que el iodur

El iodur de plata és un compost que redueix la concentració de gel a l'atmosfera

◆ Una pedra de gel caiguda recentment a la demarcació de Lleida. FOTO: José Luis Sánchez.

es congela més de pressa que l'aigua (a -6 graus), s'adhereix prematurament a les gotes per fer-les caure en dimensions més petites i així fer-les arribar desfetes a la superfície. Els experts diuen que sols calen dotze grams d'aquest compost per cobrir una hora de tempesta.

Aquest sistema es coneix des de fa vuitanta anys i actualment **s'aplica de forma legal a la comunitat aragonesa (sobre uns 6.000 quilòmetres quadrats) i també a Madrid (2.000) a través de consorcis formats per l'administració i el sector privat** (industrials i agricultors). A França es practica en extensions deu vegades més grans. A la demarcació de Lleida, fa uns vint anys es van executar proves pilot que no van anar gaire lluny perquè la Generalitat va deixar de finançar-les. El catedràtic José Luis Sánchez, que fa més de quaranta anys que estudia aquest sistema, n'és un ferm defensor. Assegura que sols cal una inversió d'un euro i mig per hectàrea per reduir fins a un 50% la caiguda de la calamarsa.

Químicament parlant, el iodur de plata és efectiu. **Algunes organitzacions ecologistes, però, dubten de la seva innocuïtat i, fins i tot, eficàcia.** L'any 2006, el Collectiu Anti-Iodur de Plata (amb el suport de l'Assemblea PAGESA) va elaborar un estudi que denunciava la manca d'una anàlisi ambiental en profunditat, quan **"el conjunt de contaminants secundaris associats a la dispersió del iodur de plata va més enllà dels metalls pesants, i abraça tot un seguit de no menys de quatre substàncies addicionals: els vapors de iode, els d'acetona i els seus derivats de combustió incompleta, les partícules en suspensió i les emissions de gasos d'efecte hivernacle"**.

Un altre gran problema d'aquest sistema és la seva execució. De fet, sols se'n coneixen dues vies: utilitzant avions o amb coets propulsats des

de terra també per canons. Ambdues vies no són totalment segures: **els avions són cars i no poden penetrar dins temporals extrems; llençar coets tampoc és precís, perquè els núvols i la calamarsa es desplacen sempre a gran velocitat.**

Teories conspiratives

L'Organització Meteorològica Mundial (OMM) demana cautela en l'ús del iodur de plata i el govern espanyol, tot i que no l'ha prohibit mai, la regula. No vulnera la llei d'aigües, perquè tampoc és capaç de reduir ni augmentar la probabilitat de precipitacions.

Segons l'Agència Estatal de Meteorologia (AEMET), "la idea de la modificació artificial del temps, amb l'objectiu de disminuir les precipitacions, és un assumpte recurrent que apareix fonamentalment durant els períodes secs". Es tracta dels rumors de conspiració climàtica que s'aixequen quan apareixen avionetes sobrevolant les nostres finques o simplement davant el rastre de vapor dels avions comercials.

De fet, l'AEMET cita els resultats d'uns estudis de l'OMM que diuen que **"l'energia meteorològica és de tal magnitud que és impossible crear sistemes ennuvolats que deixin precipitació, modificar els patrons de vent per portar vapor d'aigua a una regió, ni eliminar completament els fenòmens meteorològics extrems"**. Afegeixen que "les tecnologies de modificació artificial del temps amb què s'afirma que es poden assolir efectes a tan gran escala o tan extraordinaris no tenen una base científica sòlida". Els tècnics dels Serveis Meteorològics de Catalunya conclouen d'una forma similar davant la suposada teoria de la modificació climàtica a gran escala: "s'han propiciat teories fantàstiques i sense fonament científic".

PUNT DE VISTA

Perdre's de vista entre el panís

Dos jornals de panís han servit per habilitar aquest any el laberint de la Granja Pifarré, una proposta lúdica de l'Horta de Lleida que arriba a la seva cinquena edició i la més complicada. La sequera i la reducció de subministrament d'aigua del canal de Pinyana han obligat la família Pifarré a buscar una nova variant de panís molt resistent a l'estrès hídric i, fins i tot, menys vulnerable a pestes com la de l'aranya roja. El laberint, que estarà obert tots els vespres de caps de setmana fins al 28 d'octubre, es per als seus creadors una oportunitat per "mostrar el món agrari de manera lúdica, creativa, positiva i apta per a tots els públics".

◆ FOTO: Albert González.

Granges de porcs 'biosegures' per esquivar una pesta imparable

Les comarques del pla de Lleida lideren el sector porcí de Catalunya i, en conseqüència, són al capdavant de la seva producció mundial. Els experts vaticinen l'arribada, tard o d'hora, de la pesta porcina africana (PPA) al nostre país i les conseqüències econòmiques seran catastròfiques si no es pacta la 'regionalització' del bloqueig de les exportacions. Mentre esperen el moment fatal, els ramaders miren d'aplicar mesures perquè el virus no penetri dins les seves granges.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN · Text i fotos

La pesta porcina africana (PPA) està arribant al nostre país. És una malaltia que no afecta els humans, però és molt virulenta entre els porcs. **No es propaga per l'aire, sinó per contacte estret (com la ingesta). Però només li cal una petita càrrega vírica per expandir-se fàcilment dins el cos de l'animal.** Un

cop el virus entra a la sang, no hi ha qui el pari. La mort sobrevé en menys de deu dies.

Està escampant-se per Europa molt lentament, com una gran taca d'oli que es va engrandint de mica en mica, però d'una forma segura. Ningú s'atreveix a dir quan traspasarà les fronteres espanyoles, ni tan sols com ho farà i amb quin animal, però tots coincideixen que **tard o d'hora afectarà un dels sectors econòmics més importants no sols de Ponent, sinó de tot Catalunya.** I és que el mercat internacional dicta que davant un sol cas de PPA a l'estat espanyol es poden suspendre totes les exportacions de forma immediata. És el que els ha passat a productors de Lituània, Letònia, Estònia, Polònia, Hongria, Romania, Bulgària, la República Txeca, Bèlgica, Alemanya Grècia i Itàlia. **El cas positiu més proper que s'ha detectat fins ara se situa al Piemont italià, a poc més de 600 quilòmetres dels Pirineus catalans.** El virus s'està acostant. En el moment que traspassi les fronteres del nostre país, si els acords internacionals no canvien, quedarà compromesa una de les activitats econòmiques més rellevants del nostre país.

Història d'un avançament imparable

La PPA es va introduir a Rússia des de la regió del Caucas l'any 2007, instaurant-se inicialment al sud del país i disseminant-se posteriorment en direcció nord a partir del maig del 2011. Durant l'any 2012 es va incrementar notablement la noti-

◆ Sitges situades prop de la tanca per evitar l'entrada de camions.

ficació de focus de la malaltia a la zona central de Rússia, confirmant-se finalment la seva presència a altres països de la regió com Ucraïna (2012) i Bielorrússia (juny de 2013) que comparteixen frontera amb països de la Unió Europea. "La manca de transparència d'aquests països pel que fa a la situació epidemiològica, així com pel que fa a les mesures adoptades per lluitar contra la malaltia i la manca de col·laboració amb la UE", diuen fonts del Ministeri d'Agricultura, "van ser els principals factors d'incertesa a l'hora d'avaluar el risc que la malaltia continués produint focus a l'est d'Europa".

El 2014, es va confirmar per primer cop la presència del virus a països de la Unió Europea: Lituània, Letònia, Estònia i Polònia. Va continuar activa el 2016 al nord-est d'Europa amb el degoteig de casos en senglars dins de les zones restringides i al mes d'agost es va donar un repunt que suposava un empitjorament de la situació. A mitjans de 2017 es declara a la República Txeca i Romania i l'any següent va continuar el seu avenç a Hongria (abril), Bèlgica (setembre) i Bulgària (agost). Com passava els darrers anys, amb l'arribada de l'estiu es va produir un augment molt significatiu en el nombre de casos declarats. Entre 2019 i 2023, ha continuat la mateixa tendència que en anys anteriors, amb un acusat augment de casos a l'estiu, confirmant-se per primera vegada a finals de juliol de 2019 la presència de la malaltia a Eslovàquia i Sèrbia, mentre que el 2020 es va detectar per primera vegada a Grècia (al febrer) i a Alemanya (al mes de setembre). El gener de 2022 es va detectar per primera vegada a Macedònia del Nord i a Itàlia i l'any passat va reaparèixer a la República Txeca i a Grècia.

Què passarà quan arribi al territori espanyol? Doncs que el govern no podrà autoritzar exportacions als productors. Els experts vaticinen que el sector porcí retrocedirà a nivells productius dels anys vuitanta, amb pèrdues econòmiques milionàries.

El viatge de la pesta

La malaltia s'ha expandit bàsicament de "senglar a senglar" a una velocitat de trenta quilòmetres a l'any. Però segons els experts consultats, aquest ritme es va incrementant per la gran facilitat de transmissió a través de moviments dels animals salvatges i els materials impregnats amb el virus. **La PPA "pot viatjar" a través de vehicles, roba, calçat i gairebé qualsevol material que pugui impregnar-se. A la carn contaminada, el virus és extremadament resistent:** sobre cent deu dies a la carn fresca, mil dies en carn congelada, divuit mesos en sang a quatre graus i fins a diversos mesos en productes carnis fumats o curats.

Focus PPA declarats a Europa

● Porc domèstic ● Senglar

Font: ADIS (maig de 2023)

En el cos dels senglars morts, el virus pot sobreviure diversos mesos si el cadàver roman en un lloc més o menys fred.

I són precisament els senglars la principal amenaça dels ramaders. La seva població està descontrolada a tot Europa i el seu habitual consum de deixalles urbanes, que poden estar contaminades, permet una ràpida expansió del virus. El pla de vigilància de fauna salvatge de la Generalitat contempla l'anàlisi anual de deu mostres de senglars per cada comarca.

Cal recordar que **una bona part de Catalunya, especialment a les zones del nord-est limitrofes amb la frontera pirenaica (Alt Empordà i Garrotxa) es pateix una altíssima densitat de senglars:** més de dotze senglars per quilòmetre quadrat (el llinar màxim fixat per la Generalitat és de vuit). Són zones on el senglar troba les millors condicions d'habitat (alta pluviositat, boscos d'alzines, sureres i rou-

La pesta s'ha expandit de senglar a senglar a una velocitat de 30 quilòmetres cada any

◆ Un treballador d'una granja de Puiggròs tanca els dipòsits de cadàvers, accessibles també des de l'exterior per a la seva evacuació.

res, i grans superfícies de conreus de regadiu). I la població va a l'alça. Per aquest motiu, el Govern va declarar el mes de maig l'emergència cinètica a tota aquesta zona de Catalunya per frenar aquest augment imparable que podria afectar la resta del país i, sobretot, les granges porcines.

Ponent, principal productor

Segons Prodeca (l'empresa pública de la Generalitat que promou l'exportació agroalimentària catalana), **Catalunya és el desè productor més important de carn de porcí de tot el món. Dels dos milions de tones de carn que produeix Catalunya, més del 75% és carn de porc. I el pla de Lleida és la regió més activa de totes.** De tota la

producció de porcs catalans (uns vuit milions de caps anuals), la meitat es concentra a les comarques lleidatanes (sobretot al Segrià i la Noguera). El subsector més actiu són els porcs d'engreix.

La internacionalització representa doncs la principal sortida a tot el seu gran excedent. Estem parlant d'un volum de negoci que frega els 3.000 milions d'euros anuals. El porcí va mantenir l'any passat l'alt volum exportat i va incrementar el seu valor (+11,54%). **La Xina continua sent el principal destí del porc català, tot i que aquest mercat ha reduït un 53% les seves importacions mundials i un 35% la dels catalans.** Però molts altres països com Filipines, Corea del Sud, Taiwan i el Japó han incrementat substancialment les com-

◆ Catalunya produeix vuit milions de porcs anuals i Ponent (Segrià i Noguera) és la zona més activa.

pres de porc català, que segueix en un bon estat de salut econòmica.

"S'ha de negociar per evitar un eventual tancament dels mercats" reclama Ricard Parés, director de PorCat, la principal patronal del sector porcí a Catalunya (integra la meitat dels productors). Parés recorda que "ens agradi o no" les negociacions han de sorgir de Madrid, des d'on s'han de firmar acords bilaterals amb els països compradors per tal de regionalitzar la crisi, és a dir, mantenir les exportacions d'un país infectat des de les àrees no afectades. Com a exemple, Parés indica els acords d'exportació que el president francès Macron va signar al més alt nivell diplomàtic amb el mandatari xinès Xi Jinping.

Sense vacunes

De moment encara no s'ha detectat cap cas positiu de pesta a Catalunya. Per la seva situació fronterera, **la Generalitat ha intensificat recentment els controls. Cada any realitza milers de proves de sang PCR a porcs domèstics i, atenent el protocol de vigilància de la fauna salvatge, va practicar el 2022 més de quaranta anàlisis a animals morts trobats (el doble que l'any anterior).** Tres d'aquests cadàvers de senglar es van trobar durant el primer trimestre de l'any a les comarques del Segrià, les Garrigues i la Noguera, però la majoria es van detectar l'àrea metropolitana de Barcelona. Fins ara, tots els resultats han estat negatius: sense pesta. Molts creuen que és un miracle.

Investigacions PPA a Catalunya

● 1r trimestre ● 2n trimestre ● 3r trimestre
● 4t trimestre

Font: Agents Rurals, IRTA, CReSA, SEFaS

El principal problema és que no hi ha encara un tractament definitiu per a la pesta ni una vacuna comercialitzada. Països com Vietnam van anunciar recentment l'aprovació de la seva pròpia vacuna que no està implantada a la Unió Europea. El biòleg Fernando Rodríguez, un dels investigadors més prestigiosos en sanitat animal de l'IRTA (Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries) que treballa també en el desenvolupament d'una vacuna, insisteix amb una postura molt realista. **"Quan finalment una vacuna europea estigui registrada i aprovada, no s'administrarà aquí a Catalunya, sinó als països amb més pressió de la malaltia",** vaticina el científic.

L'únic que poden fer els ramaders catalans per evitar la pesta és invertir en la bioseguretat de les granges. En això estan tots d'acord. Tanques altes i eficients perquè no entrin senglars i control rigorós del personal perquè el virus no penetri. "Hem de treballar amb l'escenari que tard o d'hora ens arribarà la pesta", vaticina Rossend Saltiveri, responsable del sector porcí a Unió de Pagesos. "En el moment que arribi, això suposarà un daltabaix", conclou el sindicalista.

Granges biosegures més rendibles

"En els darrers vint anys ha canviat radicalment la manera de portar les granges", assegura Eduard Cau, de cal Miqueló de Puiggròs, un important productor i ferm defensor de les mesures de bioseguretat a les explotacions porcínes. I és que assegura que **aplicant aquestes mateixes mesures, que no suposen una gran despesa en inversió, s'abarateix la producció fins a un deu per cent.** "Els animals creixen més de pressa i més sans i ens calen molts menys medicaments i menys vacunes", assegura Cau.

La bioseguretat no s'aplica únicament per prevenir la PPA, sinó que serveix per erradicar altres

malalties que poden arribar a provocar estralls entre els productors, com la febre aftosa, la pesta porcina clàssica, la brucel·losi o la malaltia d'Aujeszky.

Barreres naturals, tanques perimetrals, una única porta d'accés, arcs i guals sanitaris... **Els vestuaris preferiblement han d'estar a l'entrada de la granja, on els treballadors deixen la roba de carrer i, després d'una dutxa obligatòria, han de vestir-se amb uniformes desinfectats.**

Els ramaders miren d'evitar les visites innecessàries i només permeten l'ingrés del personal indispensable quan hagi complert amb les mesures de bioseguretat corresponents. **Ni tan sols personal extern de manteniment (electricistes, fontaners, paletes, informàtics...) tenen permís per entrar amb les seves pròpies eines.** En la mesura que sigui possible, les ha de facilitar el mateix ramader.

És ideal que qualsevol vehicle que transporti porcs a la granja, que subministri pinso o vingui a recollir cadàvers, no entri mai dins les instal·lacions. Per això, s'habiliten zones de quarantena per als animals nous, els molls de càrrega i descàrrega estan situats fora la tanca perimetral, les sitges es poden omplir també des de l'exterior i s'apliquen sistemes de buidatge d'animals morts sense necessitat tampoc de penetrar dins les instal·lacions. I és que els cadàvers són la principal amenaça per al ramader.

L'índex de bioseguretat a les granges catalanes va incrementant any rere any. Sembla que el sector està fent els deures. Ara sols falta que els dirigents polítics facin els seus també.

Encara no hi ha una vacuna contra la PPA que es comercialitzi a la Unió Europea

● Vestidor d'una granja, requisit obligatori abans d'entrar-hi.

ecobalsas

Impermeabilización y rehabilitación de balsas para agua y purines.
Instalación de cubiertas flotantes

ecobalsas@ecobalsas.com - www.ecobalsas.com

Partida La Femosa, 21, 25197 LLEIDA Tel. 973 050 077 - 609 742 171

EXCAVACIONS MONTAGUT

SOM ESFORÇ, DEDICACIÓ I PASSIÓ

696 963 490 | 696 963 489
montagut@excavacionsmontagut.com

El teu especialista en solucions energètiques

SOLENVER

Soluciones energéticas

Energia solar
fotovoltàica

Cooling
solar

Eficiència
energètica

Pol. Industrial Les Comes,
C/ Marinada 37
25123 Torrefarrera (LLEIDA)

973 788 888
680 188 690
600 468 402

www.solenver.com
admin@solenver.com

gap COOPERATIVA
Al servei del territori

GESTIÓ AGRORAMADERA DE PONENT

Estimem la pagesia

Treballem per les persones

Ramaders i ramaderes compromesos amb el territori

som

persones · territori
ramaders · origen
arrels · Garrigues
responsabilitat
llavor · pagesos
coratge · passió
vida · innovació
impuls econòmic

Premi
EXCEL·LÈNCIA

Premis excel·lència
FIGAN 2023 a la
categoria avícola

NEW FARMS
LA QUALITAT, LA NOSTRA PRIORITAT

L'explotació de
gallines
reproductores
"Granja Finet"

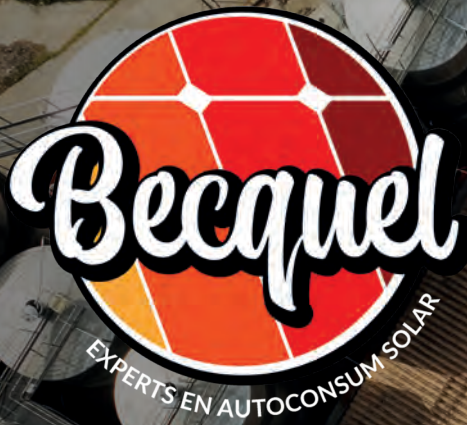

silos del cinca
soluciones agrícolas

Distribuïdors de fitosanitaris des de 1970
FERTILITZANTS · LLAVORS · CEREALS
FITOSANITARIS · TREBALLS AGRÍCOLES

Av. Sarinyena, s/n
22520 FRAGA (Osca)
Tel. 974 47 04 00
info@silosdelcinca.com
www.silosdelcinca.com

Ens encarreguem de l'enginyeria i instal·lació de **plaques solars** i **carregadors de vehicles elèctrics** per a gaudir d'energia 100% renovable mentre reduïm la factura elèctrica

Travessera As, 6 Km 21.85
25180 Alcarràs (LLEIDA)
Tel. 973 98 27 88
www.becquel.com

Instal·la panells solars per l'autoconsum i deixa de pagar la factura de la llum

Recupera fins al 40% de la inversió de les plaques solars mitjançant la millora del teu certificat energètic, inclòs en el projecte!

*Només instal·lacions realitzades durant l'any 2023

Espais Coworking a les Garrigues

Treballa al coworking, no et quedis a casa

Informa-te'n al **973 14 26 58**

CEI a les Borges Blanques

LO CUB a Juneda

Viver d'empreses a la Granadella

Agricultura municipal, una cartera òrfena de competències

La gran majoria d'ajuntaments i consells comarcals de la demarcació de Lleida disposa d'un responsable d'agricultura. Es tracta, al cap i a la fi, d'una figura política simbòlica, amb un marge gairebé nul per legislar. Les directrius ja venen assignades per administracions superiors i els consistoris es veuen simplement limitats a acompanyar els seus veïns.

ALBERT GONZÁLEZ FARRAN • Text i fotos

Vetllar pel desenvolupament del teixit agrícola del municipi, impulsar polítiques i iniciatives pel foment de l'agricultura, donar suport a l'activitat agrària i ramadera, promocionar les produccions ecològiques, treballar amb els pagesos pel manteniment dels camins i, sobretot, **assumir la interlocució amb les administracions superiors**. Aquestes són algunes de les funcions que es llegeixen dels diferents llistats de competències municipals en matèria d'Agricultura dels ajuntaments del nostre entorn.

Alguns d'aquests consistoris adscriuen la cartera d'Agricultura dins d'altres àrees com Medi Rural, Medi Ambient o, fins i tot, Parcs i Jardins. Es tracta d'una sortida més o menys digna i pragmàtica a una regidoria en què els ajuntaments no tenen pràcticament cap competència assignada oficialment. **Agricultura i ramaderia són sectors que estan legislat principalment per administracions molt més grans**, com la Generalitat, el Govern espanyol o, fins i tot, la Comissió Europea. La incidència local en aquest sector és gairebé nul·la, **limitada a l'execució de projectes** (la majoria subvencionats) o a simplement **acompanyar els empresaris agrícoles i ramaders en la defensa dels seus interessos**.

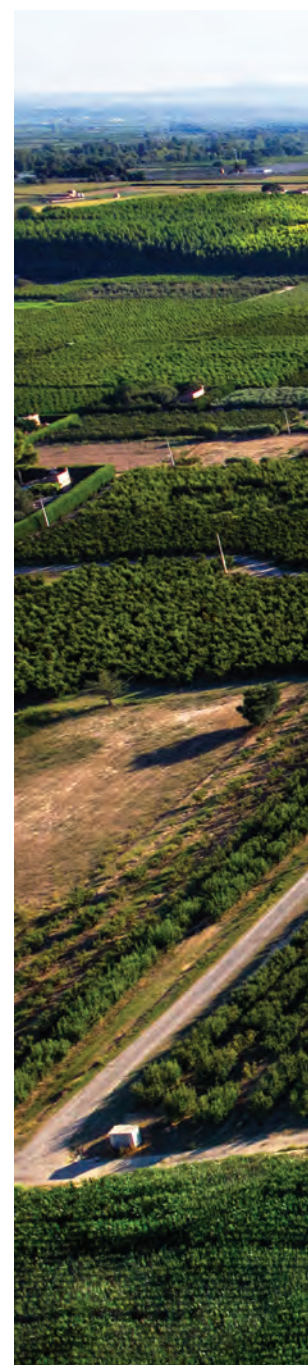
Olegari Alberich, l'actual alcalde de Bellaguarda, va ser la legislatura passada el conseller d'Agricultura a la comarca de les Garrigues. De fet, és una cartera que l'actual president comarcal, Antoni Villas, ha integrat dins el paraigua de

Promoció Econòmica i que ha passat a mans del socialista Ramon Solé. És una cartera que fins a l'actualitat ha impulsat dos grans projectes. Per una banda, **el banc de terres comarcal, que després de la seva fusió amb el de la comunitat de regants del Garrigues Sud, s'ha convertit en un dels bancs més importants de tot Catalunya**. Per una altra banda, el Consell ha impulsat des d'aquesta àrea el Pla de Gestió Forestal de les Garrigues, una eina que pretén resoldre part de l'abandonament dels aprofitaments forestals i reduir així el risc d'incendis a la comarca.

Malgrat l'èxit d'aquestes dues iniciatives, Alberich reconeix la limitació de les funcions d'aquesta conselleria a la comarca. **"No disposem de tècnics específics i no tenim capacitat per canviar les normatives"**, lamenta Alberich. La majoria de tasques d'aquesta àrea troben la sortida executiva amb els tècnics que aporta temporalment el Servei d'Ocupació de Catalunya. Al final, reconeixen els alcaldes, la principal via per decidir i executar obres és a través de la formació de mancomunitats.

Elaboració d'estudis, diagnòsics, estadístiques, reunions amb empresaris, joves i representants sindicals, tasques d'acompanyament o, fins i tot, suport en les manifestacions cíviques són les principals funcions d'una àrea comarcal que "no té gaire més capacitat", diu Alberich, que recorda que **durant els darrers quatre anys va demanar reunir-se amb l'exconsellera d'Acció Climàtica, Teresa Jordà, i mai va rebre resposta**.

Un dels ajuntaments de Ponent amb més pes en el sector primari és Alcarràs, conegut per

la seva enorme activitat agrícola i ramadera. Agustí Camarasa repeteix en aquesta legislatura com a regidor d'Agricultura, aquest cop amb un nou alcalde, Gerard Companys. De fet, **la cartera de Camarasa es titula Urbanisme, Espais públics, Agricultura, Camins i Medi ambient**, un entramat d'àrees que situen el vessant agrícola en un espai pràcticament secundari. "La majoria de temes d'aquesta àrea ja venen marcats de fora", argumenta Camarasa, "i nosaltres no hi tenim gran cosa a dir".

L'Ajuntament d'Alcarràs organitza jornades ramaderes i agrícoles, juntament amb altres associacions del poble, i acompanya els pagesos en una bona part de les seves inquietuds i dona suport a accions com l'acollida dels tem-

porers de la campanya de la fruita amb l'habilitació d'un alberg municipal (tot i que això és més aviat un projecte de l'àrea de serveis socials).

La gran despesa de la regidoria d'Agustí Camarasa és sense dubte el manteniment de camins. **Més de dos-cents quilòmetres d'una xarxa que connecta el municipi amb múltiples explotacions agrícoles i ramaderes. La majoria es tracta de camins ja asfaltats.** "Pràcticament, no comptem amb l'ajuda de ningú per fer-ho possible", lamenta el regidor alcarrassí.

Una de les principals preocupacions del sector ramader del poble és la gestió de les dejeccions. I és que el municipi presenta una de les densitats ramaderes més altes de tot el país. Per assegurar la continuïtat de les granges d'Alcarràs, i amb l'objectiu d'aconseguir una gestió mediambiental beneficiosa, una agrupació de 150 famílies van posar en marxa una planta de compostatge que barreja les dejeccions de vedells i els purins sòlids amb restes vegetals. Dels fems n'obte-

"La majoria de temes ja venen marcats i nosaltres no hi tenim gran cosa a dir"

● **L'Ajuntament d'Alcarràs destina una important despesa municipal al manteniment dels seus més de 200 quilòmetres de camins.**

◆ Al centre, Adrià Dalmau, tècnic del consell de les Garrigues i gestor del banc de terres comarcal.

nen un producte apte per a cultius ecològics, i dels purins procedents dels porcs, adob orgànic de qualitat. L'ajuntament s'ha limitat a fer una tasca d'acompanyament i suport als seus veïns. Més no hi poden fer, lamenta Camarasa, que apunta la gestió de dejeccions com una de les principals preocupacions que hauria d'assumir el país. **"La conselleria mai ens pregunta abans de legislar", es queixa el regidor, "i sempre hem de ser nosaltres els que ens hem de moure per impulsar polítiques noves".**

L'Horta, la porta verda de Lleida

L'Horta de Lleida és un "cinturó verd" d'un radi de cinc a deu quilòmetres al voltant de la ciutat. Tot aquest espai ocupa prop de 20.000 hectàrees de sòl agrícola i de regadiu. Es tracta d'una de les superfícies agrícoles més grans dins un terme municipal i definit pels geògrafs com una agricultura periurbana (la que envolta la perifèria de les grans ciutats).

Joan Queralt va ser a l'anterior legislatura, amb l'alcalde republicà Miquel Pueyo, el regidor de l'Horta, a més d'ocupar la responsabilitat de Medi Rural i Sostenibilitat. Ara, el nou alcalde socialista Fèlix Larrosa l'ha volgut mantenir com a assessor, tot i que sense competències per executar. **"Ser al capdavant de la gestió de l'Horta de Lleida", diu Queralt, "va més enllà d'una pura relació vinculada amb l'agricultura, és més aviat una qüestió de serveis i d'in-**

fraestructures". Inventariar al voltant de 600 quilòmetres de camins, facilitar el transport a demanda entre els veïns, estudiar la creació d'un banc de terres, impulsar una marca per distingir tots els productes de l'Horta i redactar un pla d'usos. Aquestes són algunes de les intervencions que ha impulsat darrerament la Paeria amb els seus propis recursos. "La resta d'administracions haurien d'implicar-se més en totes aquestes actuacions", reclama Queralt, recordant que **l'Horta, a més de ser un espai sensible a la invasió urbanística i industrial de la ciutat, està molt fragmentada en petites finques de propietaris molt envellits.**

Les relacions de Queralt amb la conselleria d'Acció Climàtica i el ministeri d'Agricultura han estat durant els darrers quatre anys "molt poc fluides". L'exregidor assumeix que no ha trucat gaire a la porta de les grans administracions, però és dels que defensen que la gestió s'ha d'assumir des dels propis recursos municipals. "L'Horta de Lleida té un gran vincle amb la ciutat i penso que un regidor no pot deixar passar mai l'oportunitat d'implicar-s'hi plenament". Encara que sigui en la més absoluta solitud.

L'Horta de Lleida, de 20.000 ha, és l'àrea agrícola més gran al voltant d'una ciutat

Situació insòlita: s'acaben les existències d'oli abans de començar la nova campanya

REDACCIÓ · Les Garrigues

Moltes cooperatives de les Garrigues ja han venut els últims litres d'oli que els queden o intenten frenar una mica les vendes per no deixar cap client sense. Algunes, com les de l'Albi, Cervià, Vinaixa, l'Albagés, Bovera i, fins i tot Maials, fa setmanes que van posar el cartell de fora d'estoc a les seves botigues online, una situació que el sector feia molts anys que no veia. Normalment, les últimes existències de la campanya anterior s'enllaçaven amb l'inici de la següent; de fet, els mesos d'estiu solien ser de poques vendes, peròenguany ha sigut diferent. L'última collita no va ser gaire abundosa i la falta de pluges augura que la següent encara ho serà menys. Per això, davant d'un previsible augment de preus, molts consumidors s'han llançat a comprar ara, i alguns ho han fet amb uns volums fora del normal tractant-se de particulars.

Cooperatives com les de l'Albi, Cervià o Maials van posar el cartell de fora d'estoc

Aquesta tensió en els estocs ha disparat els preus, que al tancament d'aquesta edició se situaven majoritàriament entre els 35 i els 40 euros la garrafa de cinc litres. "La nostra política és vendre només el nostre propi oli i preferim esperar a novembre a la propera collita", explica Ivet Sendra, gerent de la cooperativa de Cervià. Altres entitats, com les d'Arbeca, on el preu de la garrafa s'ha disparat a 47 euros,

◆ FOTO: Oli d'un molí de les Garrigues.

han limitat les vendes a un màxim de quatre caixes, han rebutjat proveïdors nous i han limitat les promocions i la publicitat per tal d'estirar al màxim les seves reserves. "Hem de posar fre a les vendes per abastir els nostres clients", adverteix el seu gerent, Sergi Millán. Els intents dels elaboradors per trobar oli a altres bandes i no haver de dir que no als clients han estat en va, ja que a tot arreu van escassos i no en venen a tercers o el venen molt car. "Per molt que busquis, no n'hi ha", explica Enric Dalmau, president de la Denominació d'Origen Protegida (DOP) les Garrigues. La situació no és exclusiva de les Garrigues, sinó que passa el mateix a tot Catalunya, a Espanya i al Mediterrani en general. El sector creu que són dues les causes d'aquest desenfrenament consumista d'oli d'oliva: per una banda, la por de quedar-se sense existències a les llars; per una altra, avançar-se a una escalada de preus que sembla no tenir aturador.

Passa el mateix a tot Catalunya, a Espanya i al Mediterrani en general

Fora de les zones protegides, la situació és idèntica. La cooperativa de la Granadella (a les Garrigues), que no està adscrita a la DOP, és una de les principals productores de la zona (uns 600.000 quilos), però fa mans i mànigues per poder arribar a final de campanya amb reserves. "L'alarma ha provocat una compra compulsiva innecessària", lamenta el seu president, Ramon Barrull, que reivindica una millor gestió de l'oli per part de les cooperatives per garantir l'abastiment a tothom. Barrull afegeix també una crida al seny: "en dos mesos tindrem un oli nou i no cal entrar en cap psicosi".

REGADIUS

El Canal d'Urgell acorda un repartiment equitatiu de l'aigua en situacions de sequera

ACN · Mollerussa

Lassemblea de la Comunitat General de Regants dels Canals d'Urgell va aprovar a l'agost la nova planificació de cara a la propera campanya, que preveu "fer un repartiment equitatiu" de l'aigua entre els regants quan hi hagi sequera en comptes de prioritzar cultius com s'ha fet enguany amb els fruiters. El president de l'ens, Amadeu Ros, va explicar que amb aquesta planificació, "tothom es queda tranquil en el sentit que tothom té dret a l'aigua tingui el cultiu que tingui". Així, el Canal d'Urgell establirà dotacions de reg per hectàrea a cada agricultor, en funció de les reserves disponibles, de manera que el pagès cada mes sabrà l'aigua de què disposa i podrà decidir com planifica els seus cultius.

CULTURA

Els propietaris del Parc Temàtic de l'Oli planegen reobrir-lo a l'octubre com a espai museístic

REDACCIÓ · Les Borges Blanques

La fundació privada propietària del Parc Temàtic de l'Oli, a les Borges Blanques, està treballant en l'adequació del recinte i de l'espai museístic amb el desig de reobrir-ne les portes durant la primera meitat del mes d'octubre. Fonts de l'entitat expliquen que els treballs de neteja i pintura de l'edifici avancen a bon ritme. Compten, per fer-ho, amb un préstec de 150.000 euros de CaixaBank per reactivar l'equipament i que torni a acollir visites turístiques. Al mateix temps, la propietat també afirma que vol millorar-ne l'accés. Durant el juliol, el Parc Temàtic de l'Oli va obrir les portes com a seu del Terra Ferma Market. Des de la fundació privada, va servir com "una espècie d'altaveu" sobre el recinte.

ACTIVITATS

Ecodescoberta per mostrar la vida nocturna dels habitants del parc de la Mitjana de Lleida

REDACCIÓ · Lleida

Una ecoactivitat celebrada al juliol al parc de la Mitjana de Lleida (sota el títol *A la Mitjana també es fa fosc*) va permetre explicar als assistents que al vespre hi ha animals que estan actius i són observables, com ara martinets de nit, bernats pescaires, una parella de milans negres, una arpella, tudons i conills. A més, es poden veure rastres d'altres animals més difícils de trobar, com teixons o porcs senglars. Més enllà de descobrir la fauna que hi viu, els participants van poder comprovar que el parc de la Mitjana funciona com a refugi climàtic en els dies de tanta calor, ja que l'absència d'asfalt i l'evapotranspiració vegetal fan que la temperatura estigui per sota de la que hi ha a les zones pavimentades.

NOTÍCIES

AIGUA

El sector agrícola reclama que es resolguin les compensacions per als afectats per la sequera

ACN · Lleida

Entitats i organitzacions agràries han demanat al Departament d'Acció Climàtica, que respongui el més aviat possible a les al·legacions als ajuts per la sequera amb celeritat. Afirmen que hi ha "preocupació" entre el sector, ja que els productors de cereals, farratges i horticòles encara "no tenen una resposta clara de com se'ls compensarà el fet de no regar", ha explicat Jaume Perera, portaveu de Manifest del Gran Urgell. Agraeixen els ajuts del Govern, mentre que, per contra, critiquen que el govern espanyol hagi "exclòs i ignorat" els cultius que reguen dels canals d'Urgell i Segarra-Garrigues, que depenen de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE), i demanen que rectifiqui.

REGADIUS

Els Regants de Pinyana anuncien la redacció del projecte de modernització de 2.000 hectàrees

REDACCIÓ · Lleida

L'Assemblea General Ordinària de la Junta de Sequiatge de la comunitat de regants del canal Pinyana, reunida el passat juliol, va anunciar la redacció del projecte de modernització del sector 5 que aborda 2.000 hectàrees de l'Horta de Lleida i 600 d'Alcarràs. Malgrat que a Alcarràs ja es troba modernitzat el seu reg, aquest projecte serviria per connectar la canonada que transita per la demarcació de Lleida per donar reg pressuritzat a l'Horta de Lleida al sistema de bombeig que disposa la Comunitat d'Alcarràs per poder regar aquelles finques que per cota en relació amb la seva captació no es podien regar a pes. Aquestes hectàrees tindrien la captació de l'aigua a l'anomenat Salt de Canet.

RAMADERIA

Marges positius del sector porcí d'aquest any ajuden el ramader a recuperar les pèrdues del 2022

REDACCIÓ · Lleida

S'ha posat fi als números vermells de l'any passat al sector porcí. Així conclouen les organitzacions sindicals, que l'any passat parlaven de pèrdues de set euros per porc i que durant aquests primers sis mesos d'aquest exercici s'ha guanyat fins a una mitjana 35 euros per porc. Els sindicats apunten que els beneficis d'aquest primer semestre del 2023 s'expliquen per una disminució de la producció al conjunt de la Unió Europea a causa de les pèrdues dels últims anys, de les normatives mediambientals i de problemes sanitaris. Cal tenir en compte, a més, que Catalunya ha guanyat posicionament al mercat pel fet de continuar sent un país exempt de pesta porcina africana.

NOTÍCIES

FAUNA

Instal·len al Pla d'Urgell un prototip únic a Catalunya per protegir les cigonyes a les torres elèctriques

► FOTO: El prototip instal·lat per Endesa.

ACN · Torregrossa

Les torres elèctriques són un risc per a les cigonyes que volen fer-hi el niu o aturar-s'hi ja que sobretot quan aterren o aixequen el vol poden tocar el cablejat amb la punta de les ales i morir electrocutades, a la vegada que provocar incidències de subministrament a la xarxa. Endesa ha impulsat ara un prototip únic a tot Catalunya que s'ha col·locat a deu torres elèctriques de Torregrossa i Ivars d'Urgell, al Pla d'Urgell, per evitar que les cigonyes facin parada o niu a les torres elèctriques. Es tracta d'una estructura geomètrica feta de fibra de vidre i amb resines amb càrrega mineral, ideada i desenvolupada a Lleida, que cobreix el cap de la torre.

L'estructura ideada pesa poc i, fins i tot, se n'ha calculat la forma i el volum en funció de l'acció del vent, perquè l'esforç que l'estructura metàl·lica hagi de fer l'aguanti perfectament.

Endesa assegura que aquesta actuació al Pla d'Urgell no és, ni de bon tros, la primera que es duu a terme a les comarques de Ponent. Des de fa anys, la companyia adequa torres i instal·la dispositius a diverses línies de mitjana tensió per preservar espècies d'aus protegides i amenaçades. El prototip, doncs, vol sumar-se a la lluita per evitar electrocucions amb altres dispositius de diferents tipologies que ja existeixen. En aquest sentit, la companyia defensa que el seu objectiu no és foragitar les cigonyes de Catalunya sinó tot el contrari, convidar que es quedin.

SOLIDARITAT

La Fundació Espigoladors s'estrena a Lleida collint en una finca de presseguers de Soses

ACN · Soses

Una finca de Soses va servir d'escenari d'estrena de la Fundació Espigoladors a la demarcació de Lleida. Una finca del municipi va quedar al juliol abandonada amb uns 9.000 quilos de préssecs als arbres per manca de relleu generacional i d'aigua que feia, que el calibre de la fruita no fos insuficient per poder ser comercialitzada. El delegat de la fundació a Lleida, Oriol Berenguer, va fer una crida als productors perquè els permetin espigolar els seus camps. La Fundació Espigoladors fa 9 anys que existeix i ja compta amb una borsa de 3.000 voluntaris. A Lleida volen continuar treballant per a que les persones s'apropin al camp i coneguin les pèrdues dels aliments que es produeixen en aquest sector.

RAMADERIA

El boví d'engreix català reclama al conseller Mascort ajuts per a la compra de palla

REDACCIÓ · Lleida

Asoprovac Catalunya, la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) i Joves Agricultors i Ramaders de Catalunya (JARC) han enviat recentment una carta conjunta al conseller d'Acció Climàtica, David Mascort, en la que li recorden que el farratge i en especial la palla, són per al boví de carn productes essencials per al correcte equilibri nutritiu, sanitari i per a què el bestiar disposi d'òptimes condicions de benestar, sense que en l'actualitat es disposi de cap producte alternatiu. El sector del boví d'engreix, com a gran consumidor de matèries primes fibroses, no entén que fins ara hagi estat exclòs dels ajuts excepcionals per la situació de sequera.

El panical

És una planta herbàcia, perenne. Els seus usos medicinals han estat principalment per a la borradura i per a les mossegades i picades d'escurçons i escorpins.

REDACCIÓ · Airy Gras

IL·LUSTRACIÓ · Heura Gaya

El panical o card girgoler (*Eryngium campestre* L.) és una planta herbàcia, perenne, que no sol passar el mig metre d'alçària, de fulles i inflorescències punxents. Típica de contrades mediterrànies i general a tot el territori. La trobem ben adaptada en marges de camins i en sòls força rics en matèria orgànica.

Les fulles acostumen a ser basals de 10-25 cm, un o dos cops pinnatripartides, de color verd amb marcades venes blanques. Les flors agrupades en inflorescències denses protegides per bràctees de color i consistència similars a les de les fulles. I el fruit sec i esquamós, en aqueni.

Els seus usos medicinals a la comarca han estat principalment per a la borradura o altrament dit per als escaldats quan és el temps de la calor. Un

exemple d'això és l'ús per part dels caçadors emprant un tros de la tija d'aquesta planta en contacte directe a la pell, normalment darrere l'orella, o un tros a la boca. **També ha estat molt utilitzat per a les mossegades i picades, principalment d'escurçons i escorpins,** picant la part aèria d'aquesta planta sobre la zona afectada per així extreure el verí i pal·liar el dolor.

A nivell popular, explica la llegenda que en una baralla entre un escurçó i un llangardaix, cada vegada que aquest primer mossegava al llangardaix, aquest es rebojava sobre un panical i d'aquesta manera s'alliberava del verí i s'escapava de la mort.

Per últim, i com el seu nom popular indica, card girgoler, hi ha indrets on sota els panicals es fan uns bolets que són força apreciats com a comestibles, coneguts com a gírgola de panical (*Pleurotus eryngii*).

Mineria a l'Aiguabarreig: la febre del carbó

Milers de persones van desembarcar a municipis com Mequinensa, la Granja d'Escarp, Almatret i Seròs atretes per una activitat que va originar una manera molt particular de viure i treballar i que diversos historiadors han descrit fins al més mínim detall.

REDACCIÓ • La Granja d'Escarp

Les reserves de carbó que hi ha hagut amagades dins les conques del Segre i de l'Ebre han marcat tota una època. A mitjans del segle XIX, en plena revolució industrial, aquesta zona es va reivindicar com una de les més importants de l'extracció minera espanyola i **va desenvolupar les seves tècniques d'una forma progressiva fins que la seva rendibilitat es va donar per acabada 150 anys després.** Eren tècniques que van passar de ser molt rudimentàries a molt mecanitzades, però que revelen un ofici reservat sols als més forts.

L'historiador Jaume Fullola, doctor expert en la matèria i autor de *Mequinensa: de l'aïllament agrari a l'eclosió minera* (2013), recorda les primeres mines, aquelles conegudes per la seva

divisió en *manzanas* (illetes) i *caños* (carrers). Els primers a entrar dins la mina sempre eren els avançadors, que amb explosius (sobretot a partir del segle XX) obrien les galeries més amples. **Després, a cops de pic i pala, s'anava extraient el mineral. En els primers temps, els túnels eren sols de mig metre d'alçada.** Anys després, les mides s'anirien eixamplant per permetre als miners certa llibertat de moviments. Diuen que els mateixos treballadors, quan eren dins els *caños*, havien de recular fins a les galeries si volien girar-se. Era una feina d'una duresa extrema, ja que dins les mines havien de picar lateralment.

Les eines que tenien els miners a la seva disposició eren similars a tot arreu: un pic (amb ales curtes), una pala quadrada (que servia de suport al cos), una pala rodona, una maça de mànec llarg, un tascó per despendre la beta (pic trencat de bec), un barró (palanca de ferro), un llum de carbur, una vagoneta (abans era un simple cabàs de vímet), avarques i boina al cap.

Els picadors eren els mateixos que carregaven el material dins unes caixes de fusta de fins a mil quilos amb rodes (en deien gats) i els vagoners ho transportaven per les galeries.

Diuen que la mateixa pedra calcària, per sobre del lignit, servia de sosteniment de les galeries, però per si de cas els miners utilitzaven també puntals de fusta per evitar ensorraments.

Segons Fullola, **al segle XIX un picador que treballava deu hores podia arribar a extreure fins a 1.700 quilos de carbó al dia.** A partir de 1925, amb la introducció dels martells pneumàtics i de la màquina descalçadora, el rendiment d'un picador augmentava als 2.100 quilos.

A partir dels seixanta, la tècnica d'extracció va automatitzar-se encara més. S'usava la màquina de perforació i els transportadors blindats (pànzers). Fins i tot, ja no caldrien explosius amb

◆ Miners de la Granja d'Escarp. FOTO: Amics de l'Ermita de S.Jaume

◆ Els miners de fa un segle havien de picar en espais de poc més de mig metre d'alçada. FOTO: Museu de Pepe Guillermo

els anomenats minadors de tambor, que mitjançant el seu sistema rotatiu arrencaven el mineral de les vetes.

El sistema més modern (i definitiu fins a l'esgotament de les mines a principis d'aquest segle) va ser el que va impulsar Carbonifera del Ebro, l'empresa de Mequinensa que solia ser la pionera en els avenços tècnics. Es tractava de l'obertura de galeries acompanyades de grans pilars (de fins a 25 metres d'amplada) donant molta més seguretat als miners. Carrers de quatre metres d'alçada i sis d'ample formaven

laberints per on circulaven camions. La perforació era mecanitzada, amb *jumbos*, màquines que, durant les nits, barriaven i col·locaven els explosius per deixar pas al matí als treballadors sense risc d'intoxicar-se.

Vida i treball

La Granja d'Escarp, Almatret, Seròs, Mequinensa, Faió, Torrent de Cinca, Vilella de Cinca i Ribarroja són els municipis de l'Aiguabarreig (on conflueixen els rius Cinca i Segre, i després

l'Ebre) on més ha proliferat la mineria de carbó durant els dos segles passats i que van rebre una important allau de persones atretes per la necessitat de mà d'obra. **La ciutat de Fraga, sense ser estrictament minera, és la que va aglutinar la major part dels treballadors.** Però destaquen altres municipis com els de Mequinensa i Seròs on també van veure augmentada la població (que van oscil·lar entre els 3.000 i els 4.000 habitants durant els anys més productius).

El conjunt de la conca va superar els 13.000 habitants el 1920 (un dels pics de major pressió demogràfica) per descendir dècades després i tornar a pujar a una xifra similar als anys seixanta. Cal mencionar que **el règim franquista va permetre substituir la prestació militar per un servei a la comunitat o un treball en sectors (com la mineria) que es consideraven estructurals i estratègics per a l'economia del moment.** Per aquesta raó, molts joves van arribar a la conca per evitar la caserna militar.

Els primers immigrants que arribaven atrets per la demanda de mà d'obra es van establir al voltant de les explotacions mineres, construint-hi els seus propis habitatges. Algunes de les primeres llars eren construccions molt bàsiques o coves dins la muntanya i arreglades de

L'Aiguabarreig va superar els 13.000 habitants fa cent anys gràcies a la mineria

◆ Picadors traient mineral de dins una mina d'Almatret. FOTOS: Museu de Pepe Guillermo.

la millor manera possible. També es llogaven els corrals i les pallisses, al poble la gent que tenia espais a casa o als masos oferia aixopluc als treballadors a canvi d'un preu estipulat.

De colònies mineres estrictament parlant, les que estaven construïdes separades dels municipis, no va haver-hi de molt significatives a l'Aiguabarreig, en comparació amb altres zones del país. A finals del segle XIX se'n coneix la primera a la Granja d'Escarp (de cinquanta obrers) on es van construir habitatges, quadres i magatzems. A més, hi van adequar una escola, una capella i dues tavernes. La Vallfera,

que era anant cap a Mequinensa i es trobava a sis quilòmetres de la Granja, celebrava la seva pròpia festa major, dies de missa, comunions i bodes, i el metge hi acudia determinats dies de la setmana. Ja no queda cap edifici del nucli de Vallfera, ja que va quedar enterrat a poc a poc sota els desmunts de carbó de la mina mentre va continuar activa.

La colònia més gran es va aixecar a Mequinensa a principis del XX i va arribar a acollir 35 famílies. Després de la Gran Guerra, les colònies van proliferar per acollir miners de diferents racons de la península Ibèrica. En total, dels 3.000

◆ Treballadors sobre una cinta transportadora de carbó. FOTO: Associació Amics de l'Ermita de Sant Jaume.

treballadors que va rebre la conca, la meitat van residir a les colònies.

Un sou a l'alça

La jornada laboral dins de les mines s'allargava entre nou i deu hores i es pagava a una mitjana de 3,75 pessetes a principis del segle XX. Els que treballaven fora de la mina, el salari baixava a les 2,50 pessetes diàries. Però en tots els casos **solia emprar-se la fórmula del destall, és a dir, es cobrava en funció de la feina feta.** Així que de vegades se superaven les quatre pessetes si el treball era intens i productiu. Els picadors so-

lien ser els que cobraven més.

Després de la Primera Guerra Mundial, els salaris van experimentar un gran augment (del 150% com a mínim), assolint les vuit pessetes diàries de mitjana i, fins i tot, les deu en el cas dels picadors. Però amb el treball a destall, alguns miners aconseguien xifres impensables que anaven de les 25 a les 60 pessetes. Barquers, carregadors, vagoners... tots van acabar beneficiant-se d'un augment dels salaris fins als anys vint, moment en què el sector entra en la seva primera crisi (quan els preus cauen per sota dels nivells de preguerra).

◆ Un miner de la Granja dins el vestidor on solien penjar la roba amb una sirga. FOTO: Ass. Amics de l'Ermita de S.Jaume

Amb la dinàmica de la Segona Guerra Mundial es va afavorir un nou increment que no s'aturaria fins més en enllà dels seixanta.

En qualsevol cas, **els miners també practicaven l'agricultura com a activitat complementària** i així incrementaven els guanys per a les seves famílies, sobretot durant els moments de crisi minera. Predominaven els cultius de blat i ordi, a part de petites hortes de regadiu i alguns conreus de vinya, olivera i ametller.

La mineria va evitar la despoblació d'una zona agrària molt deprimida, on el sou d'un pagès no superava mai les dues pessetes diàries als tombants del segle XX.

L'explotació infantil va existir. Als anys vint va fregar un índex del 25%, però durant la resta del segle XX se solia moure entre el 10 i el 5% del total de treballadors. Molts d'aquests joves començaven a les mines entre els catorze i els setze anys.

La presència femenina a les mines tampoc era habitual i se solia reduir a les tasques administratives o a la classificació dels minerals. La majoria eren dones (esposes dels miners) que donaven suport logístic als seus marits, portant els tupins (olles de menjar) a les mines perquè els treballadors no s'haguessin de desplaçar a casa per dinar. **El temps de descans solia ser d'una hora (d'una a dues de la tarda), així que la majoria dinaven a la mateixa boca de la mina** per no perdre temps. Més tard, les empreses començarien a habilitar menjadors comunitaris i, fins i tot, cuines equipades per escalfar els àpats. L'olla barrejada (trossos de porc, botifarra, bra-

cets de corder, ossos de porc, patates, fideus o arròs i cigrons) i l'olla d'oli (amb menys calories que la primera) eren els plats més populars entre els miners. Per sopar, menjaven una mica més lleuger (sopes bullides, verdures, bacallà o samfaina).

El grau d'alfabetització a la conca minera va experimentar un augment exponencial amb el pas dels anys. D'un 7% a Seròs l'any 1860 es va assolir el 74% als anys quaranta (un índex que era fins i tot superior a la mitjana global espanyola).

Les dones solien portar el dinar a la boca de les mines perquè els marits no perdessin temps

De sota la terra

L'associació Amics de l'Ermita de Sant Jaume, de la mà de l'educadora sociocultural Anna Sàez Guiu, va organitzar l'any 2011 un important projecte museogràfic que va permetre conèixer la vida dels miners de la Granja d'Escarp. Es van recollir desenes de documents gràfics i textuais i molts testimonis orals que van immortalitzar les experiències de viure i treballar a les colònies mineres de la Granja. L'exposició, que es va estrenar sota el títol *De sota la terra*, es reeditarà el pròxim desembre al municipi dins les Jornades Europees del Patrimoni.

La nova convocatòria d'ajuts Leader donarà el tret de sortida als propers cinc anys de treball de l'Associació Leader de Ponent

La gestió de la nova convocatòria d'ajuts Leader -ajuts per a la realització d'inversions- esdevindrà la tasca inicial de l'Associació Leader de Ponent un cop seleccionat com a grup d'acció local pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural en el marc del PEPAC 2023-2027.

Així mateix, l'Associació Leader de Ponent fa saber que ja hi ha una previsió de publicació de la nova convocatòria dels ajuts Leader per part del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. La previsió és que les bases es publiquin a finals de setembre i la convocatòria surti a mitjans d'octubre. Aquesta restaria oberta fins a finals de novembre.

Els ajuts s'adrecen a projectes per a la creació, ampliació i millora d'empreses, per a privats, i a projectes provinents d'entitats públiques, sempre i quan estiguin incloses dins l'àmbit d'actuació de l'Associació

Leader de Ponent. En el cas dels privats però queden excloses de ser persones beneficiàries d'aquests ajuts les persones físiques o jurídiques que reuneixin els requisits i les condicions per participar en les convocatòries d'ajuts associats al Contracte Global d'Explotació.

Territori de contrast

L'Associació Leader de Ponent actua en un territori molt divers conformat per les comarques del Pla d'Urgell, l'Urgell, les Garrigues i 17 municipis del Segrià sud. Un territori constituït per 77 municipis on destaquen alguns nuclis de població important però on el 71,4% d'aquests municipis tenen una població inferior als 1.000 habitants.

Davant d'un escenari de transformacions i nous reptes per al món rural, s'ha dissenyat una estratègia que bategui sobre un objectiu general, que és el de millorar la capacitat de resiliència del territori per fer front

als canvis futurs a nivell ambiental, social i econòmic. Adoptant doncs aquest paradigma de canvis, l'Associació Leader de Ponent ha establert uns eixos cabdals que, alhora, s'alineen amb 7 reptes detectats a l'Agenda Rural de Catalunya.

"Per als propers anys volem continuar treballant per a una millor gestió dels espais ecosistèmics, des d'on treballarem temes que considerem claus com la valorització del patrimoni natural i paisatgístic, la gestió forestal i la transició energètica. També seguirem enfortint el sistema agroalimentari de petita escala, sobretot el que es consideren grans obstacles, com la distribució i la logística", apunta Teresa Fuentes, gerent de l'Associació Leader de Ponent. "A més, continuarem reforçant l'economia local per enfortir els territoris i que siguin i es mantinguin forts econòmicament parlant. I seguirem esforçant-nos per mantenir vius els pobles i vetllar per l'arrelament de la població".

Associació Leader de Ponent

SOMGARRIGUES

Publicació quinzenal de les Garrigues

SomEsports

SOMCANALLA

SOMRURALS

arrelats al territori ajuda'ns a créixer forts

Subscripcions a SOMGARRIGUES

Per només 59 € l'any si vius a les Garrigues o 65 € si ho fas fora, te'n pots fer subscriptor. Rebràs el SomGarrigues quinzenalment i el SomEsports mensualment. També podràs llegir el periòdic en PDF al web i tindràs accés a les notícies restringides.

Publicitat

Tenim 4 mitjans de comunicació en paper (SomGarrigues, SomEsports, SomCanalla i SomRurals) i 2 de digitals (somgarrigues.cat i somesports.net). Segur que amb nosaltres trobaràs la millor manera d'anunciar els teus productes i serveis. En parlem? Anuncis des de 20 €!

c/ Nou, 2, 2a planta · 25400 Les Borges Blanques | Tel. 973 14 24 20

www.somgarrigues.cat facebook.com/somgarrigues [@somgarrigues](https://twitter.com/somgarrigues) [@somgarrigues](https://instagram.com/somgarrigues)

Lleida. 28 i 29 de setembre
Palau de Congressos - La Llotja de Lleida

2n
CONGRÉS
BIT 2023
Edició Lleida

Congrés de referència a Catalunya de la
Bioeconomia, Innovació i Tecnologia

**Forma part de la
transformació**

